

Z A N N T E N

Tijdschrift van de Bond
der Oostvlaamse Volkskundigen en van de
Dienst voor Volkskundige Opzoekingen

39^e Jaargang
Nr. 4 · 1964
juli · augustus
Prijs 20 F

DRUK. V/H AD. HOSTE. N. V
GENT

UITGAVEN VAN DE BOND

Verkrijgbaar op het sekretariaat, Oscar de Gruyterstraat 36, Gent :

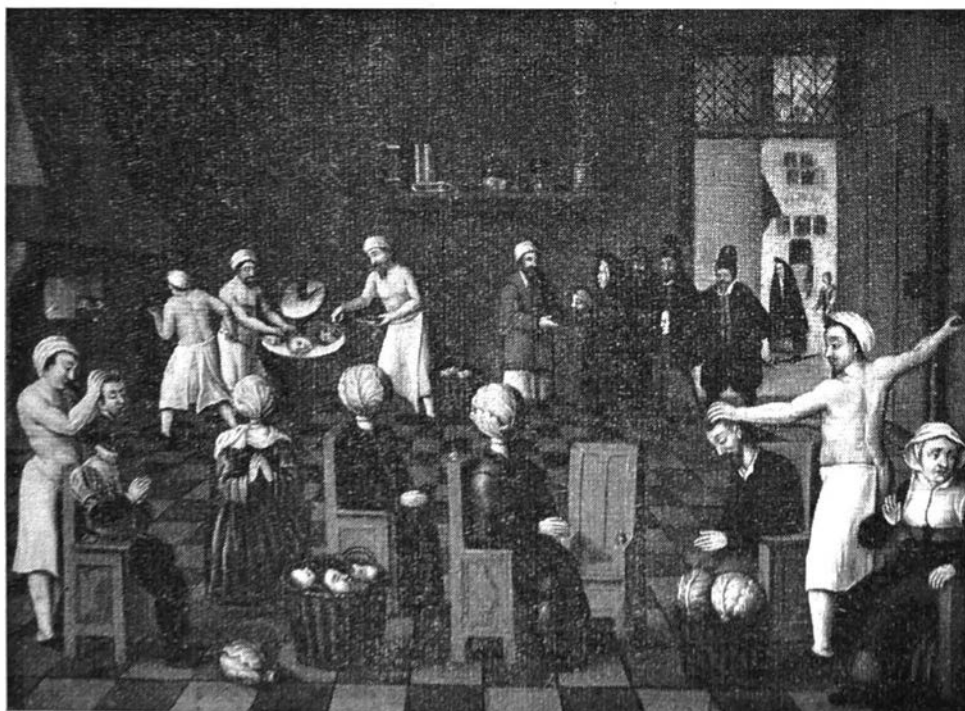
1. **Oostvlaamsche Zanten**, 11^e, 15^e, 20^e jg. (Jaarboek), 21^e, 22^e, 23^e, 24^e, 25^e, 26^e, 27^e, 28^e, 29^e, 30^e, 31^e, 33^e, 34^e, 35^e en 36^e jg. tegen 100 F per jaargang. Van de andere jgg. zijn nog enkele losse nummers te verkrijgen tegen 30 F per nummer.
2. **Herdenkingsalbum Alf. De Cock**. (Uitverkocht).
3. **Het Stroodekkersbedrijf**, door Cl. Trefois (Uitverkocht).
4. **Geïllustreerd Feestnummer** (lustrumnr). Prijs : 25 F (Leden 15 F).
5. **Lodewijk De Vriese, Bio- en Bibliographische studie**. (Uitverkocht).
6. **Kinderspelen en Liedjes uit het Land van Dendermonde**, door Mevrouw L. Bataille-Hiel. Prijs : 80 F (Leden 50 F).
7. **De Plattegrondsvormen van z.g. « Frankische » Boerderijtypen en hun geografische Verspreiding in ons Land**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
8. **Register op Celis Gabr. : Volkskundige Kalender voor het Vlaamsche Land**, door Prof. F. M. Olbrechts. Prijs : 20 F (Leden : 12 F).
9. **De Draak van het Belfort van Gent in de Folklore**, door Cl. Trefois. (Uitverkocht).
10. **De Tinnepotgieterij te Gent**, door Julien Boes. (Uitverkocht).
11. **2^e Lustrumnummer 1930-1935**. Prijs : 60 F (Leden 36 F).
12. **Dit is die Excellente Kronyke van de Brahmisten**, (over het Teerlingspel), door Emile Andelhof. Prijs : 25 F (Leden 15 F).
13. **De Groei en de Bloei van de Arteveldefiguur in de Vlaamsche Volksziel**, door Advokaat Jos. Vermeulen. (Uitverkocht).
14. **Galerij van Gentsche Typen**, door Emile Andelhof. (Uitverkocht).
15. **De Magie van het Poppenspel**, door F. Van Es, en anderen. (Uitverkocht).
16. **Waasch Sagenboek**, door F. Van Es. Prijs : 100 F (60 F voor de leden).
17. **Jaarboek 1945 van de Bond der Oostvlaamsche Folkloristen**. Prijs : 150 F (Leden 90 F).
18. **Het Curieus en Vermakelijk Namenboek**, door Em. Andelhof. Prijs : 20 F (Leden 12 F).
19. **Folklore en Onderwijs**, door Lod. Hoste. Prijs : 12 F (Leden 8 F).
20. **August Hendrickx, Vlaams Toneelschrijver herdacht met Bloemlezing uit zijn werken**, door Fr. De Coster. Prijs : 25 F (Leden 15 F).
21. **Pastoor Constant Duvillers, Folklorist en folkloristische Figuur**, door F. Van Es. Prijs : 25 F (Leden 15 F).
22. **De Wetterse Reuzen**, door Marcel Daem. Prijs : 25 F (Leden 15 F).
23. **Sagen uit Noord-Oostvlaanderen**, door Dr. G. De Meyer. Prijs : 25 F (Leden 15 F).
24. **Een Teerlingspel in Gent**, door Lod. Lievevrouw-Coopman. Prijs : 25 F (Leden 15 F).
25. **Inhoudstafel op Oostvlaamsche Zanten** (Jg. I-Jg. XXV), door F. Van Es. Prijs : 50 F (Leden 30 F). **Idem II** (Jg. XXVI-Jg. XXXV), door F. Van Es. Prijs : 40 F (Leden 25 F).
26. **Spelen mijner Jeugd**, door L. Lievevrouw. Prijs : 80 F (Leden 50 F).
27. **De Levende Folklore van het Gewest Balegem**, door M. Broeckhove. Prijs : 65 F (Leden 40 F).
28. **Weerkundige Volkskalender voor het Vlaamse Land**, door M. Broeckhove. Prijs : 230 F (140 F voor de leden).
29. **Devotie tot de Heilige Donatus**, door M. Broeckhove. Prijs : 125 F (Leden 80 F).
30. **Doods-, Begrafenis- en Rouwgebruiken in het Arrondissement Dendermonde**, door J. Pieters. Prijs : 90 F. (55 F voor de leden).
31. **Het Volksleven te Wieze. 1900-1950**, door J. Van Haver. Prijs : 100 F (60 F voor de leden).
32. **De Gentse Bakkers. Bijdrage tot de Studie der Middeleeuwse Ambachten en Neringen**, door Marcel Daem. (Uitverkocht).
33. **Sint-Kristoffel. Legenden. Verering. Verspreiding**, door R. van der Linden. Prijs : 40 F (Leden 25 F).
34. **De Rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde**, door H. Van Hese. Prijs : 125 F (Leden 80 F).
35. **Leerknappen in de kunstambachten te Gent tijdens de 14^e en 15^e eeuw**, door Marcel Daem. Prijs : 35 F (Leden 22 F).

Het bedrag der bestelling vooraf storten op postrekening nr. 969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen, Gent.

Lidmaatschap Bond Oostvl. Volkskundigen. Jaarlijkse bijdrage gewoon lid : 100 F; familiekaart : 50 F per lid van het gezin; buitenland : 125 F; beschermend lid 250 F; stuitend lid 500 F.

Het Herbakken te Eeklo

Het Muiderslot, deze oude vesting 12 km ten oosten van Amsterdam op het Yselmeer (vroeger Zuiderzee) die door prins Maurits in 1609 ter beschikking werd gesteld van de dichter, toneel- en historieschrijver P. Crz. Hooft, slotvoogd en drost, en alwaar de bekende Muiderkring, bestaande uit Cats, Coornhert, Roemer Visser, e.a. vergaderde, biedt de bezoeker een beperkt maar interessant oudheidkundig museum. Een der — voor ons — belangwekkende kunstwerken die aldaar ten toon gesteld zijn, is wel een schilderij op hout (30×39 cm) dat het volgende opschrift draagt: « De bakker van Eelco (sic). Vlaamse school — tweede helft XVIe Eeuw ». Het werd in 1883 aangekocht van de heer W. B. J. Molkenboer en hangt ter plaatse sedert 1949, in bruikleen van het Rijksmuseum te Amsterdam (fig. 1).

Op het voorplan ziet men rechts een zittende vrouw, die een enigszins verschrikt gebaar maakt met de linkerhand, een bakker met blote tors, die met een typisch renaissancegebaar het hoofd afhakt van een biddende man in een houten zetel, aan wiens voeten een mand met groene kolen staat. Daarnevens drie biddende, zittende vrouwen, wier hoofd vervangen is door een kool. Aan de voet der middenste vrouw staat een mand met afgehakte hoofden. Uiterst links stelt een bakker met witte schort en naakt bovenlijf, het hoofd op de nek van een biddend man.

Op het tweede plan zien we links drie bakkersgasten aan 't werk. Eén ervan steekt met de paal, twee manshoofden in de brandende

oven, de twee andere maken hoofden gereed op een tafelblad, rustend op één pikkel met bovenaan een kleinere ronde bovenplaat.

Een der gasten brengt op het rechtse hoofd met een kleine borstel een vloei stof aan, die hij uit een metalen pan schept. Rechts achteraan staat de baas van het bedrijf; hij ontvangt de klanten die hem afgehakte hoofden aanbrenge. Door de openstaande deur ziet men de naderende klanten binnenkomen. Aan de achtermuur hangt een schap met boeken, een paar flessen, een kan en een mortier. Om deze schilderij te dateren heeft men zich hoofdzakelijk gesteund op de kledij van de man links op het voorplan. De stijl der zware zetels is, alhoewel renaissance, nogal lomp. De perspectief van de vloer met grote witte en zwarte tegels, is bijna onberispelijk.

In 1954 (19-20 febr.) werd in de Gal. Giraux te Brussel een schilderij verkocht met blijkbaar dezelfde voorstelling als « De Bakker van Eeklo »(1).

Wat dadelijk opvalt is dat de afmetingen van dit schilderij bijna het dubbel zijn van het schilderij uit Amsterdam, alhoewel de uitvoering en de tekening minder vaardig schijnen.

Onmiddellijk opvallend is de beweging van de hakkende bakker rechts, waarvan de inspanning veel flauwer is. Nog andere verschillen zijn te constateren o.a. : de vrouw links op het voorplan is

(1) De katalogoog geeft volgende beschrijving (blz. 59). 491. LA LEGENDE D'EECLOO, ECOLE FLAMANDE, XVIe Siècle. — Bois 59 × 93 cm.

L'on dit souvent de quelqu'un atteint d'une déficience physique ou mentale qu' « il est mal cuit ». On dit à Bruges : « Il faut l'envoyer à Eecloo pour le recuire » (hem zenden naar Eekloo voor te herbakken) ou « Naar Eekloo gaan om zich te laten herbakken », (diction populaire).. Dans le volume sur le folklore flamand de K. Peeters, l'on voit, pour Eecloo, un four et un chou. En somme, l'opération, qui n'est pas désagréable, est une simple cure médicale. Le but des choux est de « boucher le trou » pendant la « recuisson » de la tête... Un chou (kule, kool) désigne en Flandre une personne bête (koolhoofd).

gekleed als een kloosterzuster, de grote witte zwarte vloertegels zijn vervangen door kleinere tegels, ze zijn minder opvallend en éénkleurig. Aan de wand rechts hangt een soort charter met zegel. Op de bovenverdieping van de ronde tafel op de achtergrond ligt een manshoofd. De klanten die binnenkomen zijn talrijker en dragen een jongere kledij met brede geplooiden halskragen. Een bijkomend personage draagt op zijn rug een vrouw die hij binnenbrengt. Aan de achtermuur boven de tafel hangt een schilderij dat waarschijnlijk het portret van een vrouw voorstelt. Ook de voorwerpen op het schap zijn enigszins gewijzigd en achter de openstaande deur zit een vrouw verscholen, die even binnenkijkt.

Het is duidelijk, dat de twee schilderijen nog verwant zijn met elkaar vermits de motieven in grote lijnen overeenstemmen.

De slappere tekening en de jongere kledij wijzen erop dat het tweede schilderij later zou ontstaan zijn dan het kleine te Muiden. De schilder heeft zich niet vergenoegd met er een slaafse kopie van te maken maar heeft er ook zekere details aan toegevoegd.

Wat gebeurt er nu eigenlijk in de bakkerij te Eeklo ?

Om de hersenen van de klanten in orde te brengen, (zie verder het gedicht van A. Poirters) wordt hun hoofd afgehakt, en tijdelijk vervangen door een groene kool van dezelfde grootte die op hun nek wordt geplaatst. Ondertussen schijnen zij te bidden. De hoofden worden op een ronde tafel geplaatst en beklad met een vloeistof (eiwit ?) zoals voor bepaald gebak wordt gebruikt. Daarna worden de hoofden in de oven gebakken en als ze klaar zijn worden ze terug op de nekken geplaatst.

Minder begrijpelijk is het feit dat sommige klanten binnenkomen met afgehakte hoofden, die moeten herbakken worden. Het is het enige detail — naast het bidden der klanten — waardoor de inhoud van het schilderij afwijkt van de tekst uit het gedicht van A. Poirters.

Wat is de betekenis van het opschrift « De bakker van Eeklo » en de folkloristische details vermeld in de katalogo van Giroux ?

Inderdaad wordt te Brugge en ook te Gent de uitdrukking gebruikt: « naar Eeklo gaan om zich te laten herbakken » vooral met betrekking tot lichamelijke gebreken. Wij zullen verder zien dat oorspronkelijk hiermede de geestelijke « herbakking » bedoeld werd.

Verder worden de inwoners van Eeklo bestempeld als dubbel gebakkenen, terwijl ook ovenstokers vermeld wordt « Gij zult in den eeklooschen oven moeten herbakken worden »(1). Vreemd genoeg schijnt de echte oorsprong van die uitdrukkingen vergeten, vermits men dit alles in verband brengt met de steenbakkerijen ter plaatse. Er wordt zelfs gewag gemaakt van een verloren proces tegen Maldegem ! ?

Maar er bestaat een veel duidelijkere beschrijving over de legende en over hetgeen te Eeklo uitgevoerd werden, namelijk het

(1) DE RAADT, *Les Sobriquets des communes Belges*. Brussel, 1903.

lange gedicht van Adriaan POIRTERS (1605-1674) in « **Het masker van de Wereld afgetrocken** » (eerste uitgave 1646). Weliswaar maakt de schrijver geen gewag van Eeklo, maar het volstaat de illustratie te vergelijken met bovenbeschreven schilderij om te constateren dat de tekening (fig. 3) een vereenvoudigde kopie is van de vorige schilderijen. Dit bewijst dat de voorstelling zeer populair moet geweest zijn en bekend aan de graveurs, die de verschillende uitgaven — en er waren er veel — geïllustreerd hebben. Wij waren in de gelegenheid er drie verschillende in te kijken, twee ervan waren versierd met een illustratie — niet identiek voor de twee — ongetwijfeld gekopieerd naar hetzelfde voorbeeld.

Onze afbeelding komt uit de enige ons bekend gedateerde druk (1714, blz. 343) van « **Joannes Van Soest op de grote Merckt in' den Bonten Mantel te Antwerpen** » en toont dezelfde personages als fig. 1 met weglating in het midden van de twee vrouwen op het voorplan en van de mand met hoofden. De vloer met grote wit-zwarte tegels toont duidelijk aan welke schilderij nagevolgd werd, nl. het kleinste.

Wij laten nu het gedicht van A. Poirters volgen, vol komische en folkloristische zinsneden, in een gemoderniseerde ortografie om een tekst aan te bieden, die niet aan een bepaalde tijd gebonden is. Inderdaad vertonen de verschillende uitgaven varianten, waaruit moeilijk een keuze te doen is.

De inleiding zegt : « Ik wil ze (de hoofden) aan een ander Meester in handen leveren, die ze naar eis en behoren herbakken zal in zijn oven à la mode ».

Oven om te herbakken alle kwade Hoofden (volgens bladwijzer).

Sa jongen, blaas de horen wat,(1)
Blaas overhoop de hele stad,
Gaaf heen en roep wijd en breed,
Langs al de straten : heet al heet,
Voor klein en groot en wie 't belieft,
Te zijn naar eis en wens gerieft.
God zij geloofd, ik heb een hand
Trots enig meester van het land :
Dies groeit de winning dag op dag,
En bak wat dat ik bakken mag,
Is daar wel bakker in de stad
Die zulke nering heeft gehad ?
Ei, ziet eens hoe dat volkje loopt,
Hoe al de wereld van mij hoopt.
Waar zijn kalanten als de mijn ?
Kijk, heel de stad wil bij mij zijn.
Maar wat is 't wonder dat ik win
Ik doe daar zulke giftjes in,
En heet den oven zo van pas
Het bakt als of 't geschilderd was :
God geeft, hoe kwade hoofd het zij,
Betrouw het aan mijn bakkerij.
Al waar 't een hoofd vol grillekens
Al waar 't een hoofd vol willekens
Al waar 't een hoofd vol spits en trots
Al waar 't een hoofd heel vies en schots
Al waar 't een hoofd heel fantastijk,
Al waar 't een hoofd heel kolerijk,
Al waar 't een hoofd van fijne zin,
Daar muizennesten steken in,
Al waar 't een hoofd dat altijd suft,
Daar al de hersens zijn vermuft
Al waar 't een schaaaphoofd nog zo slecht,
Bestel het maar aan mijnen knecht.
Zo gij mij in mijn kunst gelooft,
Ik zal herbakken ieders hoofd.
Maar weet dat naar de hoofden staan,
Dat 't ook zo met het loon moet gaan,
Ik eise van een kiekenhoot
Drie dubbeltjes of zeven groot.
Wie wou toch om zo klein(en) geld
Met slechte hoofden zijn gekweld ?
Tien stuivers voor een dik verstand,
Zo goeie koop ? het is een schand.
'k En deed mijn leven nooit daar veur,
Maar ziet de menigte draagt deur.
't Herbakken hoofd van onze Lijs,
Moet weder kosten hoger prijs.
Want hoofden die in hullen staan
Daar valt veel fatsoeneren aan.

de horen werd eigenlijk ge-
blazen zodra het verse brood
uit de oven was gehaald.
variante op de oude bakkers
kreet « hetebrood » !

winst

ingemengde stoffen

hoogmoed

scheef

frans : fantastique

frans : colérique

muf geworden

volgens

hoofd

dringt aan

omhuld door hoofddoek

Een hoofd waarin geen reden steekt,
 En daar memorie bij ontbreekt,
 En daar het oordeel dikwijls faalt,
 Is 't wonder dat het meeste betaalt ?
 Hoe dat het meer moet zijn herkneed,
 En langer in den oven leet,
 Hoe 't meer moet geven **navenant**
 Ziet hier heb ik vast onder hand.
 Bot Muylen's hoofd, je kent hem wel,
 Die ezel in dat mensenvel,
 De toot van voren is te lang
 En 't bollement is veel te krank,
 En schoon zijn hersens allemaal
 Geen once wegen naar mijn **schaal**,
 Zo is dat Lumen nog zo prat,
 Of Salomo daar binnen zat.
 Wat dunkt U, heeft dat plomp fatsoen
 Den oven niet zeer wel van doen ?
 Dus, of het hem is lief of leed
 Ik maak den oven vast gereed
 Want 't is van nood dat ik de gek
 De dampen uit de hersens trek.
 En spreek mij dan eens naderhand,
 O, wat een kloek en fraai verstand ?
 Wat Rechtsgeleerde zal het zijn ?
 Dan zal hij spuwen het Latijn.
 Mij dunkt, ik zie de boeren al
 Met hamels komen uit de stal,
 En met kapoenen zwaar en vet
 Die lange tijd zijn **opgezet**,
 En met ducaten in de **tes**,
 Het stijfjel van een zwak proces.
 Hij zal bij **Loy**, aan die het raakt,
 Adviezen geven dat het kraakt.
 Had hij den oven onderstaan
 Hij was het katje van de baan.
 Laatst heb ik nog een meesterstuk
 Tot mijn geuurman's groot geluk,
 Gewrocht aan Griet, zijn echte wijf,
 Die **sloof** die stond van **perten** stijf,
 Het was de allervuilste **sloef**
 Veel erger dan Mary **Pantoeft**
 Dan had ze nog een zwaar gebrek
 Griet was te **rijp in haren bek**,
 En dit juweel dat derfde **kloek**,
 Een blauw oog wagen **voor de broek**
 Ik zeg aan Goossen, mijn geuur
 Foei, deze muil is al te zuur.
 Geduld, alleen een weinig tijd,
 Ik maak dit hoofd zijn **stuipen** kwijt
 Ik zal 't herbakken op **mijn trouw**

ligt
naar volgens

mond
ziek, verkeerd

weegschaal

nodig

gevet
tas

bij God

sloer — kuren
slof, wijf

Frans : pantoufle - slof

babbelkous
kracht

meesterschap in huis

grillen
mijn woord

Dat 't wezen zal een ander vrouw,
 Griet, zei ik, zit een weinig neer,
 Het wordt nu ook eens uwe keer, beurt
 En zo zij naar het kapmes zag,
 Zij schreeuwde eer ze kreeg de slag.
 Ik heb het hoofd haar afgeveld
 En daar een sluitkool opgesteld kool om nek af te sluiten
 En kneedde 't toen eens wel ter deeg, naar behoren
 't Was wonder dat een wijfshoofd zweeg,
 Ik streek 't met eiers wel te keur goed gekozen
 Hier mee zo kreeg 't een blij koleur,
 En als men 't nu herbakken zag,
 Griet gaf zo aangename lach,
 En Griet bleef altijd suikerzoet,
 Ziet wat den oven niet en doet ?
 Toen zei ik Goossen, lieve vriend,
 Is 't geld daar niet wel aan verdiend ?
 Och, ware nu mijn oven gaar ? gereed
 Want ziet, daar wacht er weer een paar.
 Twee zuiver dieren, ja gewis,
 Zo zuiver als een vismand is.
 En altijd fraai en altijd jent Frans : gentil, élégant
 En dat nog zonder geld noch rent,
 Hoe licht raakt zo een trotse Sloor
 Bij jongmans in 't verkeerde spoor!
 En als men zich verlopen heeft,
 En zonder geld en ere leeft,
 Geraak dan weer eens op de baan,
 Ik zweer U dat heeft moeite aan. is moeite voor nodig
 't Is haar geluk, geloof het vrij,
 Dat zij zijn in mijn bakkerij.
 En mits het is bekorig werk, keurig
 Ik zal ze bakken vrij wat sterk,
 Noch zij en bakken ooit te lang
 Want ijdeltuiten zijn te krank,
 En principalijk zo een Sloor,
 Die moet wat hard zijn in de oor. hardhorig
 Ziet eens mijn handen bei gebleind met blazen van het werken
 Daar is meer werk aan dan men meint meent
 Het lichte hoofd van een Malloot slechte vrouw
 Is meerder last dan roggebrood. Frans : Malotra - Mal-astra
 Nu peinst hoe dapper dat ik zweet,
 Als ik den oven dikwijls heet,
 En enen helen achternoen,
 Tot enen manskop heb van doen.
 Ik heb beproefd zo menig maal,
 Eer ik ze kreeg op mijnen paal
 En ik ze stelde(n) in postuur,
 Voorwaar, het viel mij bijeter zuur !
 Wat arbeid heb ik niet gedaan
 Alleen op 't hoofd van Cypriaan ? werktuig v. d. bakker om
brood in de oven te
plaatsen - lange stok
waaraan ronde plank

Voor 't eerst hij liep heel in het wild,
 Eer zulke parten zijn gestild,
 Daar gaat wat toe, dat zweer ik jou,
 Dat is een hertzweer voor een vrouw.
 Dan zat hij in de brandewijn,
 En dronk hem zat gelijk een zwijn,
 En goot heel stopen bier in 't vel,
 Hij zei zijn buikleer rekte wel.
 En viel zijn vrouw het minste uit,
 Zo touwde hij ze straks de huid,
 Nooit dag dat hij ze niet en sloeg,
 Zo dat ze staag blauw ogen droeg.
 'k En had mijn leven nooit geloofd,
 Dat iemand had zo kwade hoofd.
 En evenwel, ik heb 't geklaard,
 En Tan is nu zo wel gepaard,
 Noch hij en raast naar brandewijn,
 Och neen, de man is nu zo fijn,
 Of hij gezift was door een trap,
 Hij peinst niet eens meer op de tap :
 Maar zit gedurig op 't getouw,
 Het is een blijdschap voor de vrouw.
 Haar dunkt dat ze in de Hemel woont,
 Dient deze arbeid niet geloond ?
 Nu, ouders hoort eens deze zaak
 En trekt er vrucht uit en vermaak.
 Gij kent Jan Jacobs immers wel ?
 Hij en zijn huisvrouw Peternel,
 Die kwamen in de maand van mei
 In mijnen winkel allebei.
 Ik vraagde wat ze kwamen doen ?
 Zij zeiden om een goed fatsoen :
 Daar is ons dochter Antonet,
 Haar hulsel staat zo bont gezet,
 Zij kleedt haar als ik weet niet wie,
 En wij en zijn maar ambachtslie,
 Zij gaat gestrikt en zo gelint,
 Het schijnt zij heeft alree een quint,
 De huik die doet ze niet meer aan,
 Maar wil gelijk de Juffers gaan.
 Met zijden koven achter straat
 Met kanten boven hare staat.
 Wil spelen, rijden langs de stad,
 Alsof ze duizend middelen had.
 Wil 's morgens voor de spiegel staan,
 Wil 's avonds op balletten gaan.
 Zij ging veel nutter in de kerk,
 En zat dan kloek aan 't spelwerk.
 Ziet meester, dit is ons verdriet,
 En zo je daar de dag deur ziet,
 En bakt haar tot een zeegbaar kind

is wat voor nodig

kruiken
 gordel
 opmerkingen maken
 slaan met een touw

gestadig

zeef
 tap van de ton
 weefstoel

klederen
 lieden
 met linten getooid
 Frans quinte - aanval
 witte hoofddoek

koof - Frans coiffe - hoofddoek

rijkdom

nuttiger

klaarte
 dat zegen brengt

De nieuwe hoed die is verdiend.
 Nog hoorde ik laatstmaal aan mijn deur
 De klachten van een procureur,
 Zijn wijf was ook een vuil **Loedaat** van loeder(?)
 Die ging kommeren, achter straat. meid
 Terwijl en zit de **Maart** en spint, slecht klaar krijgt
 Dat zij het ontbijt kwalijk wint,
 En hier ligt dan een kind besnot,
 En daar raakt uit de zeu, de pot,
 En als hij 's middags eten wou v. zooien : koken
 Moest zelve koken in de schouw. de pot kookt niet meer
 Ziet daar, de man was zo ontsteld,
 Dat hij mij paste straks het geld, onmiddellijk
 En bad mij dat ik **Maart** en vrouw
 In 't eerste baksel schieten zou.
 't Is wonder hoe eenieder klaagt
 Die met kwaad hoofden zijn geplaagd,
 En deze zijn in alle staat, in alle standen
 In Raden en in Magistraat.
 Maar dekken hun gebrek en leed,
 Totdat men op de tenen treedt.
 Dan zijn ze straks zo pert en knak, pertig, parmantig
 Alsof het hoofd vol poeder stak.
 En gaat het niet naar hunne zin
 Het schijnt daar steekt de droeskop in. duivel
 Ja, ja, in zijde en in satijn in toga
 Ik zweer u dat er koppen zijn.
 Maar omdat iedereen dit acht,
 Zo bak ik deze maar bij nacht,
 En zijn herbakken eer je 't ziet
 Zo blijft ons heerschap in krediet.
 Daar bakt de oven weder sterk,
 Doch dit is meest dozijnen werk. veel
 Daar is het hoofd van onze Trui,
 En hoofden van veel lekker Lui
 En 't korzelhoofd van onze Claes, fijne
 En 't ijdel hoofd van jonker Vaes, weerspannig
 En 't luizig hoofd van scheel Margriet,
 Wat wonder ? Zij en ziet ze niet,
 En 't koppig hoofd van onze Acht,
 Die samen huilt en samen lacht. terzelfder tijd
 En 't preutel hoofd van onze Trijn, preuts
 Mij dunkt z'en drinkt niets als azijn.
 Dit wordt een bakte dapper groot
 Want Raeskop brengt er ook zijn hoot
 En kameniertje **Isehou**, hoofd
 Die geern de juffrouw spelen zou, Isabella
 Mij dunkt de pluim op haren hoed
 Dat die ook in den oven moet.
 Nu is de oven effen vol
 Met 't hoofd van ene zottebol.

Ik laat ze bakken tot de noen,
 Zij hebben 't zeker wel van doen.
 Zo wel de dienaar als Mijnheer,
 En vrouw en Maart al evenzeer
 En jong en oud en wijs en gek
 Want ieder hoofd heeft zijn gebrek.
 Nu ga ik weer en man en wijf
 Hun hoofden stellen op het lijf.
 Sa jongens, weer een ieders kool, neem ze weg
 Maar dat ik hier toch niet en dool,
 En 't een hoofd voor het ander stel,
 Dat ware weerom erger spel.
 Want steld' ik 't hoofd van Claes op Trijn
 Dat zou een fraai komedie zijn.
 En ging Lijs met de broek naar huis, Lisbeth
 Dat ware voor Hans een eeuwig kruis, ongeluk
 Want ziet 't is daar geheel verdraaid
 Daar 't haantje zwijgt en 't henke kraait. henne-ken
 Maar neen, zij zijn al wel gesteld, de vrouw heeft het hoge woord
 Sa, borsten, geef een bakker geld. mannen
 Daar is een daguur aan verdiend,
 Als gij U zo gebeterd vindt.
 Want ziet alleen maar uwen Jan
 Is dat niet wel een ander man ?
 En Griet, die toornig was en gram,
 Die is zachtmoedig als een lam.
 En Juffer bindt haar lokken in,
 Of zij een klopje had in 't zin avontuurtje
 Maar kijk hoe Lemmen staat en ziet,
 Mij dunkt hij kent zichzelf niet.
 Hij ziet de herrebergen staan,
 Hij wil, en kan niet binnen gaan.
 De weerd die roept en nootd hem weer, nodigt hem uit
 't Is waar het kittelt Lamme zeer, trekt hem aan
 Maar Lamme strijdt gelijk een held,
 En hij blijft meester van het veld,
 En hij bewaart zijn geld en goed,
 Ziet wat een uurtje bakken doet !
 Terwijl ik hier mij roem, en praat, beroemen
 Daar komt er ene, maar te laat.
 Mij dunkt het is een vreemd humeur slecht
 Hij durft wel buissen op mijn deur hard kloppen
 Hij neemt mijn huis met force in,
 't Is Tiribus, naar mijnen zin.
 Lief vriend, het is verloren moet, moeite
 Wat dat gij om den oven doet :
 Want is iemand zot geboren,
 Wat men bakt, het is verloren.

Wat nu de « herbakkingen » als folkloristische feesten betreft,
 die te Eeklo plaats vonden van 1861 tot 1912 kregen we hierover

van de hand van Julius De Hulsters in « **Het Morgenrood** » van maart 1928 een smakelijke beschrijving, waarvan we hieronder een uittreksel laten volgen.

« In de meimaand 1861, op een zondag namiddag ... onder grote toeloop van volk, rond drie uur ... De oude diligentie van vader Klaes (was) voor de woonst van Tone D'Hondt in de Brugse straat gebracht. Het gat van de oven bevond zich langs de voorkant der diligentie juist achter de zitplaats van de koetsier. In bedoeld oven-gat schoof men een platte ijzeren buis, waarin gestadig afval van vlas of sparren lemen werden verbrand en wanneer dan de rook en vlammen naar buiten sloegen, dan ging er soms een huilend geloei of blijde gejuich op om er horendul van te worden.....

Daar komen op de voorbak van de diligentie de **vier herbakkers** met opgestroopte mouwen, de bakkersschort rond de lenden, haar, baard en knevel vol bloem...

Drie (der) gezellen (brengen) elk een gekromde ossenhoorn aan de mond en (tuiten) blijmoedig **Hete Brood**...

Mondje Frein (een der gezellen) draagt het volgende gedicht voor :

Mijn oven is heet
Maakt u allen gereed,
Om snel in zijn muil te verdwijnen.
Komt, 'k werp u in 't vuur,
Slechts voor een half uur,
En blij zult ge dan weer verschijnen,
Volmaakt en subtiel,
Naar lijf en naar ziel,
Ontdaan van gebreken en pijnen !
Hebt gij mans, 'nen bult,
'Nen neuze die krult,
Of springt ge met twee grote krukken;
Lacht meisjes, men uit,
Uw lelijke snuit
Laat daarom het leed u niet drukken.
Komt, doet mijnen zin,
Vliegt mijnen oven in,
Uw schoonheidsherbak zal gelukken !

Weldra dringen door de menigte een groot getal mismaakten, bulten, op krukken springende mannen, mensen met kromme arendsneuzen, waterkoppen of pokkemuilen, alsook jonge deernen of vóór hun tijd oud geworden wijven met blaaskaken, schaaps-tanden en kriesogen of met gestalten, gelijkend aan twee slap geworden frikadellen op een houten stokje, en wier borsten zo plat zijn als lange zessen (keersen van zes duiten).

(Zij) werden door de gediensdige herbakkers... op de voorstevan der **diligentie** getrokken en daarna, beurtelings, op een brede **matrassenkloppersplank** geworpen, waarop ze door de acht handen

van de vier herbakkers werden gedraaid en ... gekneed en eindelijk over gans het lijf met tarwebloem werden bestreken....

En weer werd in de platte ijzeren buis een dubbel rantsoen vlasklotten en sparrelemen gestoken... de gebulden, de blaaskaken en waterkoppen vlogen met de .... wijven de muil van de oven in.

En wederom blazen op hun gekromde ossenhoorns, de vier koene herbakkers :

Hete brood,	Hete brood,
Hete brood !	Hete brood !
Fele gebakken	Dobbel gebakken
Vieze snakken	Maar toch niet dood ?

Alle vijf minuten verlaat een herbakken man, jonge deerne of oud wijf de steeds rokende en vlamrende diligentie : allen zijn splinternieuw en bijzonder « chic .... ofschoon nu en dan een sukelaar uit de diligentie komt gekropen, die er zo bruin gerookt is, als een Kaprijk's hespenvel ! »

Verder wordt nog vermeld, dat de laatste herbakking (vóór 1928) plaats vond ter gelegenheid van een Vlaamse Kermis in het park van de heer Enke, wijk Oostveld. Na de laatste wereldoorlog werd in de buurschap Boelare te Eeklo een poging gedaan om dat volksgebruik terug in ere te herstellen.

Het is mij een aangename plicht de volgende heren te danken die mij bij deze studie behulpzaam waren : M. Broeckhove, R. Depoorter, T. Geuzebroek, slotbewaarder te Muiden, Dr. R. Haeseryn, T. Koot, slotvoogd te Muiden en A. De Vos uit Evergem.

Dr. Marcel DERUELLE.

Zoeken en Zanten.

in vele boeken, langs alle kanten

ST.-MARTENS-LATEM. — De klokkeput

Op donderdag 28 mei jl. werd de oude herberg « De klokkeput » opengesteld voor de stichters, vrienden en sympatisanten van de vereniging « Sint-Martens-Latem Kunstenaarsdorp ».

Deze gebeurtenis die in de kunstenaarskringen hoopvol begroet wordt, willen we niet ongemerkt laten voorbij gaan omdat de naam van deze stijlvolle herberg ontleend werd aan de bekende klokkeputsage.

Ter gelegenheid van de plechtige openstelling van « De klokkeput » heeft Prof. em. Dr. P. De Keyser een prachtige boutade geschreven over het sagenmotief van de klokkeput. De rusteloze pen van onze erevoorzitter biedt ons het volksverhaal aan, berijmd in 't oud Nederlands, als een juweeltje met zijn herinnering aan het verleden.

Die clockputsage

Het ghebuerde in ons heeren schrickeljaer,
als de uylen nogh preeckten in Laetems bossen,
dat die clocke van sint Maerten maertelaer,
stom als een visch, gheen clanck meer kon lossen.
So saen liep als vuer donzaleghe maer
dat die clocke, niet ghewyd naar kersten behoren,
hersmoiten moest worden ten bate der schaeer,
daer ze ghebarsten sweegh in swyghenden toren.
Upghetuygd ende ghevoerd door waegenaers hand
verscheen daer een waegen met vureghe rossen.
Ghestrickt ende ghebonden aen k'epel en rand
wierd die clocke ghestreken aen stercke trossen.
Maer niet so saen was t'clockjen neergezet,
met groot misbaer, up wiege-waegende waegen,
of daer verghingh gheheel waegenaers pret,
hoe zyn bruynen oock trocken, ze moesten versaegen.
Daer steegh die koleire hem naer de keel.
Hij greep naer die zwepe ende begon te vloecken :
« Duyvels, vooruit ! » so tierde hij formeel
ende die waegen aen 't rollen naer die broecken.
« Hou, hou ! » schrick-schreeuwde onze voerman bèkaf,
maer als baerlycke duyvels donstuymighe rossen
holden metter clocke die leyehellingh af.
Quam maer een cynd aen 't deerlyck hossebossen !
Up die hellevaart volghde een gheweldighe plof,
die men hoorde ueren vèr in 't ronde,
des duyve's wracke was wel wat grof,
maer hellestraf volghet up vloeckerszonde.
Nu rust die clocke sints jaer ende dagh
up die soete boezem der aenminnighe leye,
soms hoort men ze nogh slach op slach
up 't middernachtuer by stormgetye.
Wie peynzend staert up die beroerde pleck,

daer die clocke verzwond in die bruysschende kolken,
 can ze nogh zien, n'en déplaise heyntje peck,
 aen die clockput-bocht onder wielende wolken.
 Sulcx ghebuerde in ons heeren schrickeljaer,
 als de uylen nogh preeckten in laetems bosschagie,
 wie nu dorst ofte hongher heeft en hebbe gheen vaer,
 hy proeve als clockspys van clockputs-potagie.

De kunstenaar Oscar Bonnevalle illustreerde prachtig de boutade. Tekst en tekeningen strelen oor en oog van de lezer en zijn, inzonderheid voor de volkskundigen, een waardevol bezit wegens de inhoud en de typografische verzorging.

Deze uitgave van « Die clockputsage » is voor de volkskunde van belang omdat ze ertoe bijdraagt de schoonheid en de rijkdom te leren kennen van eigen land en volk.

M. Daem.

KORTRIJK. — Een Vlasmuseum

Doorheen de hele vlasstreek weerklinkt de oproep: « West-Vlaanderen krijgt zijn nationaal vlasmuseum »! Elkeen die werktuigen (of een onderdeel ervan) bezit dat bij de vlasbewerking gebruikt werd, wordt verzocht het te melden aan het « Komitee Vlasmuseum, Stadhuis, Kortrijk », of aan de ontwerper belast met de oprichting van het museum: Bert Dewilde, A. Devaerelaan, 20, Kortrijk.

R. v. d. L.

MARIAKERKE. — « Stichting van de Heemkundekring Marka »

Tijdens een samenkomst op 10 en 24 februari 1964 schudde ons vaardig medelid Jul. H. Braekeleirs de bewoners van Mariakerke wakker, die belang stelden in de geschiedenis, plaatsnaamkunde, aardkunde van hun gemeente. Velen lieten hun nieuwsgierigheid blijken. Velen beloofden hulp. Waar stond de herberg « De Drie Hoefijzers »? Wie vertelt over de groei en de bloei van « Zomerlief-Kermis »? Van welke inkomsten leefden de Mariakerkenaren vroeger? De wagen is flink aan het rollen. Kan het anders, waar de voorman een levend voorbeeld is, door zoeken en zanten? Wij steunen en helpen onze vriend Jul. Braekeleirs!

R. L.

NEVELE. — Meilied

Nummer 3 van de huidige jaargang bracht op blz. 108 en 109 meeliederen uit alle hoeken van de provincie. Ons medelid A. Janssens, konservator van het Heemmuseum Rietgaverstede te Nevele, stuurt een lied, dat hij optekende in 1948 te Nevele:

*Kieze mijne mei en brak mijn ei
 De dore (dooier) viel uit de schale
 Vrouwke wilde mij een ander halen
 Of 'k zal uw dochter lastig vale.
 Ga in uw stal en geeft ze mij al.
 Ga in uw trog en geeft er mij nog.
 Geef mij een koordeke of 'k kan 't nie knopen.
 Geef mij een zakje, zal er mee deure lopen.*

A. Janssens.

Bij onze laatste oproep dachten wij geen ogenblik, dat wij zoveel resultaten zouden boeken. (1)

Om te beginnen was het onze vriend Janssens van het Heemkundig Museum te Nevele, die ons een ware oogst in de schoot wierp. Hij schreef dat hij over die liederen, vermeld in « Het Recht van de Sterkste » van Cyriel Buysse, niet veel meer had kunnen vernemen dan het volledig lied van het horlogie, maar dat hij wel een vrouw kende die 25 liederen in één schrijfboek had opgetekend (en die zij alle kon zingen) in 1932 van een oude oom van 93 jaar die bij haar inwoonde. Al deze liederen, waarvan het getal aangroeide tot 33, werden sindsdien opgenomen. Daartussen vinden wij onder andere het vroeger zo populaire : « Aan het venster van een klooster » (Nooit wordt Laura uwe bruid !) en een paar lokale schimpliederen en moorden. Onze vriend De Backer kon een vondst doen in Massemen waartussen het lied van Theofiel, een ware parel, en ons bestuurlid Daem liet drie programma's opnemen met prachtige kinderliederen uit het Wetterse in ideale samenwerking met de Muziekschool van Wetteren.

Dat voorzitter van der Linden ook niet onbetuigd bleef dient niet gezegd. Spijtig dat de B.R.T. het nodig gevonden heeft de 14-daagse uitzendingen « Zang en Dans in onze Vlaamse gewesten » voor enkele maanden op te schorsen, wat in onze provincie, en ook elders, een hele boel protesten heeft veroorzaakt.

Uit Mere zendt medelid J. De Vuyst ons de blijde mare dat hij reeds meer dan 500 liederen heeft opgezocht of opgetekend, dat hij gaarne in 't vervolg zich bij ons aansluit voor verdere samenwerking en dat hij, als bewijs van sympathie, de tekst laat toekomen van het door ons gevraagde Liza, Trinette en Rozalie, dat geregistreerd werd te Kasterlee¹ op 1-8-1938 en vertolkt door een boer. Hij geeft op als Referte B.R.T. : plaat 1324.

Ook ons lid Braeckeleys van Mariakerke (O.-Vl.) richtte zich rechtstreeks tot de Heer Daems om bronnen van liederen op te geven. Wij vonden bij hem drie adressen van zangers en een zeer precieus band met liederen en « samenspraken » van mensen van dit dorp over personen en toestanden aldaar, teruggaand tot meer dan vijftig jaar.

Gij ziet het : 't ogenblik nadert waarop al onze Oostvlaamse zoekers een gezamenlijke inspanning zullen kunnen leveren om met behulp van de Heer Daems van de B.R.T. (Nederlandse uitzendingen), en via de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde, een gezamenlijke bundel uit te geven die op waardige wijze tientallen onzer liederen voor de vergelheid zal redden. **R.V.**

ONS TWEEMAANDELIJKS LIEDJE

Velen onder u branden zeker van ongeduld om met enkele dezer schatten nu reeds te kunnen kennis maken. Laat mij toe u vandaag alleen voor te stellen :

Liza, Trinette en Rozalie

Liza, Trinette en Rosalie
Die alle drij naar mij verlangen,
En die ik al om 't liefste zie,
Daar wil ik mij van laten vangen,
't Zijn alle drij zeer jong en schoon,
En komen mij zozeer te behagen,
Dat ik niet weet, ik armen Toon,
Wie van de drij ik het zou vragen,

(1) Oostvl. Zanten, 39e jg. (1964), nr. 2, blz. 66.

't Is dat ik z'alle drij gere zie
Liza, Trinette en Rozalie } bis

Liza die heeft er zo een schoon zwart haar,
En daarbij een lieflijk mondje,
Daarvoor alleen bemin ik haar.
Als zij mij ziet zegt zij: « Dag Toontje »,
En Rozalie bloost lijk een roos.
Daar zou ik vast niet bij bevrozen,
En Trinette die lacht altoos.
Wie van de drij zou ik het vragen?

't Is dat ik z'alle drij gere zie
Liza, Trinette en Rozalie } bis

Trinette die heeft er den schoonste voet,
Die ik wel ooit heb kunnen dromen,
Daarbij een been dat zuchten doet,
Ach, kost ik eens bij haar geraken?
En Rozalie is goed van aard,
Al is ze fel om mij te plagen.
En Liza heeft veel geld vergaard.
Wie van de drij zou ik het vragen?

't Is dat ik z'alle drij gere zie
Liza, Trinette en Rozalie } bis

Maar als ik trouw met rijke Lies,
Daar zou ik goed bij kunnen leven,
En als ik die te vroeg verlies,
Zal ik mijn hart aan Roosje geven.
En als die gauw bij de wereld rust,
Zal ik algauw Trinette gaan vinden,
En als het mij dan ook een lust
Om mij met haar te verbinden.
Zo krijg ik z'allen die 'k gere zie
Liza, Trinette en Rozalie } bis

Wat denkt gij ervan? Zou het zo met gulzig Toontje verlopen zijn of zou hij een vierde moeten nemen hebben, of misschien ... er geen enkele gekregen hebben? Wie kan 't weten?
R. Vankenhove.

Verzameling Volksliederen door F. Delamotte

Tenslotte wil ik vermelden dat iemand uit het Gentse mij een oud liederenboek ter hand stelt, volledig met de hand geschreven: Verzameling Volksliederen bijeenvergaerd door Frederik DELAMOÏTE. Het eerste lied is als volgt aangegeven: Gentenaerslied, stem: De Brabançonne. Opgedragen aen den hertog van Brabant, bij gelegenheid van zijn huwelijk, met hare koninklijke hoogheid, de aertshertogin Marie-Hendrika-Anna, van Oostenrijk, op 21 en 22 Augustus 1853.

Het schrijfboek bevat 52 Vlaamse en 27 Franse liederen. Eén van de Vlaamse, De Gentsche verhuizing, is een prachtig lied met betrekking op de namen van sommige Gentse straten. De verzamelaar geeft op: Stem: Margot of ronde de la corde sensible. Stem Margo, ditmaal zonder t geschreven wordt ook gegeven voor een lied « Het herderinneken ». Kan iemand ons helpen aan de wijze of de stem van die Margot of ronde de la corde sensible? Bij voorbaat dank.

R. Vankenhove.

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

**TIJDSCHRIFT VAN DE BOND DER OOSTVLAAMSE
VOLKSKUNDIGEN EN VAN DE DIENST VOOR
VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN**

Vereniging zonder winstoogmerk

Sekretariaat van de Bond:
M. Broeckhove,
Oscar De Gruyterstraat 36, Gent
Alle stortingen op postrekening:
969.46, Bond Oostvl. Volkskundigen,
Gent.

Redaktie van Oostvl Zanten:
lic. Marcel DAEM
Dr. De Reusestr. 32, St.-Amandsberg
Julien BOES
Lic. Renaat VAN DER LINDEN
Dr. René HAESERYN

INHOUDSTAFEL

R. v. d. LINDEN: Huldiging van de Hr. R. VANKENHOVE	130
Dr. M. DERUELLE: Het herbakken te Eeklo	145
Zoeken en Zanten	
St.-Martens-Latem. — De klokkeput. M. Daem	157
Kortrijk. — Een vlasmuseum. R. v. d. L.	158
Mariakerke. — Stichting Heemkundekring MARKA. R. L.	158
Nevele. — Meilied. A. Janssens	158
Radiouitzendingen over volkskunde. R. Vankenhove	159
Ons tweemaandelijks liedje. R. Vankenhove	159
Verzameling volksliederen door F. Delamotte. R. Vankenhove	160
Ursel. — Pierlalafeest. R. v. d. Linden	161
Bondsnieuws	
Museum voor volkskunde. Overhandiging van poppen. M. Broeckhove	163
Meiboomplanting in het Museum. R.L.	163
Lede. — 550-jarige jubileumviering van O.-L.-Vrouw te Lede. R.L. en L.H.	164
Studiereizen. Vriendschap en volksleven. R.L. en L.H.	165
Ursel. — Pierlalafeest. R. v. d. L.	165
In memoriam Mevr. Mathilde Coopman. Red.	165
In memoriam Mr. A. De Vacre. Red.	165
Boekbespreking	
<i>Philippen Jos.</i> De Oostbrabantse Bedevaartvaantjes. R. v. d. L.	166
<i>Jan Goris.</i> Jan Van Eyck in de Kempen. M. Broeckhove	166
<i>Van den Broeck Eug.</i> Broeder Dr. Denijs. R. v. d. L.	167
<i>Georg Luck.</i> Hexen und Zauberei in der Römischen Dichtung. R. v. d. L.	167
Museum	
Pentekening F. Steux	168
DIENST VOOR VOLKSKUNDIGE OPZOEKINGEN	
Lic. E. EYLENBOSCH. Dialectische benamingen van de « schop » in West-Brabant en aangrenzend Oost-Vlaanderen	169

Huldiging van de Heer Vankenhove

Ondervoorzitter van de Beheercommissie van het Museum voor Volkskunde,
Bestuurslid van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen,
Voorzitter van de Feestcommissie van de Bond der Oostvl. Volkskundigen.

Het vorig nummer van ons tijdschrift bracht een relaas over de passende hulde die onze Bond bracht aan de h. Vankenhove. Plaatsgebrek belette de redevoeringen in extenso te laten verschijnen. De redactie beloofde in nummer vier de teksten op te nemen. Belofte maakt schuld ...

De h. PAUL COLLAER, lid van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde, voerde de eerste het woord, in naam van deze commissie.

*Waarde Vriend Vankenhove,
Dames en Heren,*

Wij zijn hier onder ons! U zelf, mevrouw Vankenhove, uw kinderen en kleinkinderen, uw vrienden en uw kollega's van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde. Het is voor mij een eer en een genoegen U in naam van deze Commissie en haar leden hartelijk geluk te wensen en te huldigen.

En, vermits wij nu hier te samen zijn in uw vriendenkring, zal ik er mij wel voor hoeden op academische wijze te doceren over folklore, volkskunde en muziekwetenschap. Want het is zondag, en dit is uw dagelijks werk. Al de aanwezigen op dit feest weten overigens wat U met zoveel geestdrift en liefde doet en verwezenlijkt, en wij zijn allen eensgezind om U van harte te danken voor uwe onvermoeibare en zo gelukkig doeltreffende en nuttige activiteit.

Ik vermoed dat gij zo weinig konformist zijt als ik zelf. Laten wij dus heden kennis en wetenschap rustig slapen. U zult ze morgen in de stilte van uw werkkamer terugvinden, en wij ook, in de onze, soms aan uw beschouwingen denkend omtrent « *Het Volksleven in het Straatlied* ».

Deze manifestatie staat in het teken der genegenheid. Iedereen houdt van U, want U is met een zeer aantrekkelijk karakter bezield: liefelijk en zachtaardig enerzijds, strijdzuchtig wanneer iets U niet bevalt. Dergelijke

tegenstelling is echter schijnbaar, in feite vullen die twee uitzichten elkaar aan bij de medeburgers van Uilenspiegel en bij al de Don Quichotten der wereld die een ideaal met liefde en overtuiging te verdedigen hebben. Schijnbare tegenstelling dus met al wat zij aan zachte humor en guitachtige filosofie medebrengt.

Bij deze gelukkige wending van uw geest voegt zich een diepgevoelde liefde voor de grond, de bodem zelf van uw geboorteland, die rijke, vruchtbare, milde en sappige grond van Vlaanderen, een spontane en natuurlijke voorkeur die u aanspoort zijn produkten met verrukking te proeven en te waarderen : de stoffelijke « Nourritures terrestres » door André Gide zo geestdriftig bezongen, en die U ongetwijfeld niet versmaadt, de geestelijke, zo overvloedig en wonderbaar door de bewoners van die bodem gedurende eeuwen en eeuwen gedistilleerd, het sap der aarde in machtige schoonheid transmuterend.

Dit gezond en redelijk evenwicht tussen materie en geest in het Vlaamse land heeft uw voorkeur en is de leidraad van uw leven.

De totaliteit van uw aandacht hebt U op het plekje grond gekoncentreerd waar u leeft, uw stad om er de kostelijke smaak van zijn geest en zijn overleveringen te mogen genieten, ik zou graag zeggen: actief mede te leven.

Gelooft mij, dames en heren, niets is aandoenlijker dan onze vriend Vankenhove te volgen, wanneer hij in die film der stedelijke ambachten in het Alijnshospitaal, zich in de gedaante van typisch Gentse karakters weet te glijden om ze voor onze ogen te laten herleven, en ons en zichzelf overigens de illusie van hun werkelijke tegenwoordigheid verschaft; zodoende verschijnt hij voor ons als een fantasma uit Hoffmans' Vertellingen of als Merlijn bij de ridders van de Tafelronde.

Zodoende, lieve vriend, verovert u het hoogste genot dat het leven aanbieden kan : de kennis tovert u om in poëzie. Een dichter in aktie te zijn bekleedt U met de prinselijke mantel der genegenheid uwer vrienden.

Moge het leven u genadig zijn, voor de delectatie van degenen die U kennen en voor het nageslacht aan wie U de schat der volksliederen die U verzamelt zult overmaken, schat die U voor de jongeren wist te bewaren en waarin wij, musicologen, het zaad vinden om onze kennis van de betekenis der muziek uit te breiden.

Houd U aan 't gras!

Na de rede van de h. Collaer las de h. Renaat Van der Linden een brief van dr. JOZEF WEYNS, lid van de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde, konservator van het Openluchtmuseum te Bokrijk.

Aan de uitstekende vriend Vankenhove !

Indien ik heden geen buitenlands bezoek had, dat al een paar weken is vastgelegd en de lentebode is van de vele buitenlandse bezoeken die ik te Bokrijk dit jaar verwacht, en indien ik dus naar Gent tot deze vergadering hadde kunnen komen, dan zou ik aller eerst mijn « Orde van Potje-Dek » hebben omgehangen, en u ongeveer in deze woorden hebben toegesproken :

Zeer lieve vriend Richard !

Op onze jongste vergadering van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde, te Brussel gehouden op 29 februari jl., hebt gij woorden durven uitspreken die ons deden angstig opschrikken en die we van u, de gezellige optimist, niet gewoon waren. Ge moet dat maar niet meer doen. Het mag wel zijn, dat men in een vroom ogenblik, op zijn twee knietjes voor zijn beddeken aleer te gaan slapen, aan zijn « uitersten » denkt, maar in volle vergadering, tussen mensen bij wie van uw allerbeste vrienden zitten, foei, neen, dat doet men niet, en dat moogt gij ook nooit meer doen. We hebben u dan toch, Goddank, nog steeds tussen ons en aan onze samenwerking en onze vriendschap zien we nog immer geen einde.

Ik zou u dan ook maar willen zeggen, wat ik in u en bij u het meest bewonder. Ik weet niet waarmee eerst te beginnen, want het is zo vele. Willen we maar met de vriendschap beginnen, want die gaat m.i. toch boven alles? En die vriendschap heb ik van u van in den beginne van onze ontmoeting mogen ondervinden, vriendschap en waardering; en daarmee hebt ge me zeer gelukkig gemaakt, en evenzo dankbaar te uwen opzichte. Ik heb u leren kennen als een man met een schoon, groot en opgeruimd hart, en een hart dat op de goede plaats zit, dat geen onderscheid maakt, een kunstmatig onderscheid, uitgaande van overtuigingen en zo meer, tussen de mensen, maar een hart en een inzicht die « de goede mens » kortweg maar kennen en waarderen.

Ik bewonder uw werkklust en uw zeer scherp geheugen. Gij vergeet niets en wat ge weet en wat ge hebt onthouden, kunt gij zeer getrouw, zeer aangenaam, zeer bevattelijk meedelen. Gij hebt groot talent om te spreken, zelfs ... zéér lang te spreken. In onze voornoemde Kommissie voor Volkskunde zijt gij het geweten, en al goed dat er zulk aktief geweten is.

Gij zijt een kenner van het Gentse volksleven en volkslied gelijk er geen tweede is. Gij zijt een schitterende « keukenpiet », van wiens kennis we ook wel eens iets receptsgewijze te lezen krijgen in een Gents blad. Gij zijt mijn toegewijde leverancier van echte « Tierentijn », die zo deugdelijk is dat ge er de tranen van in de ogen krijgt. Gij leverdet ook te mijnen huize een Sinte-Katarina en vele « Gentse moppen ».

Als volksliedbeoefenaar zijt gij niet de man van de theorie alléén : gij kunt al uw verzamelde liedjes ook zingen. Als ze in de T.V. een gelegenheidsschoenlapper nodig hadden, waart gij hun man, terwijl gij dan nog zelve als een Gentse Cecil B. De Mille een groots Gents T.V.-spektakel hadt in elkander gestoken. Het Gentse Volkskunde-museum was daarbij betrokken, en in dit verband, hoe kan het anders, moet toch nog iets extra worden gezegd.

Wij doen immers niemand anders iets te kort als wij zeggen, dat gij op een zeker geblik de onmisbare scharnier ofte spil zijt geweest voor een schepping in het hart van onze goede stede Gent, die én voor Gent én voor de wetenschap van de volkskunde, én zeker ook voor het slagen van de Europese Volkskunde-kon-

ferentie van 1962 van onschatbare waarde is en blijft. Gij hebt bovendien, en dat is zeker ook geen kleine verdienste, er in grote mate helpen voor zorgen dat het museum lééft en dat het wordt bezocht.

Ik geloof dat ik al genoeg gezegd hebt. Ik meen dat iemand van wie dat allemaal, in waarheid en met overtuiging, kan worden gezegd, een figuur van betekenis is.

Voor ons, uw vrienden, is het dan toch zeker nog een meevaller, dat gij uw gaven draagt met milden humor, met grote hulpvaardigheid, met echt sociale zin, zodat wij er allen dubbel van genieten.

Wij betuigen u dus onze onbegrensde waardering en sympathie. Maar wij verzoeken u ook met aandrang, nooit meer die schokkende woorden in de mond te nemen, waarover ik het bij mijn aanvang had.

Wij willen namelijk er bijlange nog niet aan herinnerd worden, welke leemte gij ooit zult nalaten, voor uw museum, voor het Gentse volksleven, voor het volkslied in 't algemeen, voor de Commissie voor Volkskunde, en vooral : voor uw vele, goede, trouwe, waarderende vrienden, tussen wie zich zeer gaarne en met overtuiging rekent

uw zéér genegen
Jozef WEYNS.

Genk-Bokrijk 20 lentemaand 1964.

De h. RENAAT VAN DER LINDEN, lid van de Koninklijke Commissie voor Volkskunde, voorzitter van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen, sprak de gevierde toe namens de Bond.

Zeer Geachte Vergadering. Dames en Heren.

« *Omne trinum perfectum* » luidt het Latijnse gevleugelde woord. Elk drievoud is volmaakt. Alle goede dingen bestaan in drieën.

Vandaag vermeldt het programma drie punten : de openstelling van een waardevolle expositie van omtrent honderd poppen, vervaardigd door schoolkinderen uit Gent, Sint-Niklaas, Ninove, enz.

Daarnaast vermeldt het programma een Lentefeest. De tijd bekleedt een bijzondere waarde in de volkskunde : de studie van dagen en maanden, van seizoenen, van zon en van maan. De Lente breekt aan als het eerste van de vier jaargetijden. Waarom zouden we dan geen speciaal feest ontwerpen en vieren?

In het kader van dit Lentefeest komt nummer drie zijn recht opeisen, als een vaste schakel in dit geheel; nummer drie : het leste en het beste, het hoogste en het schoonste, *de huldiging van de Heer Vankenhove*.

We moeten bekennen, dat het ons niet duidelijk voor de geest staat, hoevele maanden het geleden is, dat een eerste maal het plan van een huldiging ter sprake kwam. En het plan « bleef ter sprake », omdat wij geen tijd en gelegenheid kregen.

Toen de gedachte aan de huldiging van de heer Vankenhove in me groeide, rees een totaal ander type, nl. dit van Isidoor Teirlinck me voor de geest.

In mijn jeugdijaren en in mijn geboortestreek van Nederbrakel ontdekte ik het werk en de wereld en de figuur van *Isidoor Teirlinck*. Deze zeer verdienstelijke werker kreeg herhaaldelijk de naam van « *de stille in den lande* ».

Bij het ontwerpen van de huldiging voor de heer Vankenhove kregen we een contrast; in plaats van « *de stille in den lande* » kregen we « *de felle in der stede* », om even aan een kenmerk van Reinaert te denken.

« *De felle in der stede* » was hij een tijd lang in zijn weigering, maar hij is het niet gebleven. Hij was verwonderd, dat de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen en de Beheerkommissie van het Museum eraan dachten hem te vieren.

— « *Waar zou ik dat verdiend hebben?* » klonk zijn verweer en opwerping, terwijl wij dachten : « *Hoe zullen wij hem waardig vieren, de vriend die zovele verdiensten heeft?* »

Indien wij de kans krijgen ons bestuurslid en de ondervoorzitter van de Museumkommissie te huldigen, in dit onvergetelijk kader van het Alijnhospitaal, dan is het in de eerste en in de laatste plaats aan hem zelf te danken, want zonder de verbeterde werk- en wilskracht van de heer Vankenhove zou dit museum er niet zijn geweest, zoals het thans draait en waait, en teert en keert.

We hoeven daarvoor slechts terug te denken aan de ontzaglijke en ontzettende inspanning die de heer Vankenhove in de zomer 1962 heeft geleverd.

Degene die een gebouw voor een museum laat herleven, kan bogen op belangrijke verdiensten, maar het tot stand brengen van een museum volstond niet. De heer Vankenhove zou het aan gans Vlaanderen tonen, niet langs een gewone documentaire in de T.V., maar langs een speelfilm : « *De vrijage van Margriete Hemelsoet* » en « *Het Huwelijk van Margriete Hemelsoet mee Karelke Lachaert* » .

Doorheen heel Vlaanderen, maar vooral in Gent klaterde een schaterlach, vol lol en leute, om de pittige gezegden, de grappige tonelen, de zuivere typen die in Gent waarachtig leven, in merg en been. Slechts weinigen beseften, dat én scriptschrijver, regisseur, akteur voor meerdere rollen in de handen en het hart waren van éénzelfde persoon die op hetzelfde tijdstip een zeer actieve rol had in de organisatie van een internationale volkskundige samenkomst.

Maar het tonen van het museum in een film was opnieuw onvoldoende.

Een museum moet l e v e n, jaar-in, jaar-uit!

De Bond der Oostvlaamse Volkskundigen en de Beheerkommissie van het Museum vergelijkt men best met twee lichamen met één ziel : twee genoten die er uitsluitend naar streven het museum zo rijk en zo heerlijk mogelijk te maken, en tegelijk de Volkskunde te dienen, doorheen de ganse provincie en verder, met raad en daad, met studie en met steun.

In het kader van de Bond bestaat een aankoopkommissie, dewelke veel werk zou kunnen verrichten, door voorwerpen aan te kopen, maar die door tekort aan fondsen slechts matig kan optreden.

De kommissie is zo oud als de bond zelf, en dat is een respectabele leeftijd, want de bond dateert van 1926.

Maar naast de aankoopkommissie staat onze jongste spruit: de feestkommissie, een lentekind, jong in jaren, een reuzekind, terstond volwassen. Zulke histories vertellen oude moederkens en boeken, maar zulke wonderen haalt de heer Vankenhove uit. Het feestkomitee is zijn reuzekind, met meer dan tien hoofden, de leden van onze besturen, maar met een respectabel palmares van de prestaties sinds zijn bestaan. Denk even aan de faktor *Tentoonstellingen*: in het kader van kerstmis- en nieuwjaarsgebruiken ... denk even aan Gent 1913 ... zie naar de tentoonstelling van heden ... en in elke prestatie weerklinkt een vaste toon, als een orgelpunt, een grondtoon die blijft vasthouden bij de opeenvolgende harmonieën: de drang om elk feest of elke volkskundige waarde te laten glanzen en glinsteren in zijn waar en klaar reliëf. Naast dit orgelpunt doorheen de prestaties hebben we het weergaloos hoogtepunt beleefd de Gentse Feesten, met de nadruk, én op het woord Gents, én op het worde Feesten — dik in het meervoud, hoor!

Gentse Feesten: in elke lokaliteit rijst een prangend probleem rond de grote en de kleine kermis, de wijkkermis en de jaarmarkt. De mensen trekken zo graag weg uit de eigen gemeente. Zou Gent dit vraagstuk kunnen cplossen? Bestaat er kans en mogelijkheid de Gentenaars iets te bieden dat hen tijdens hun feesten, in houwe trouwe, aan hun midden klinkt? Waarom zou dergelijke kans niet bestaan?

Eén man heeft het raak en rond bewezen, dat het kan: de heer Vankenhove door het binden van heden en verleden, door het binden van alle standen en rangen, in zang en dans.

Bij elke prestatie van het feestkomitee treedt het lied op de voorgrond. De heer Vankenhove is een vroege roeping; hij zong van in zijn prilste jeugd en tekende alle liederen op, om een uitstekend werk naar voren te brengen: het straatlied⁽¹⁾. Maar hij was ook officieel een vroege roeping: hij was amper dertig jaar, als de toenmalige minister van openbaar onderwijs hem riep om te zetelen in *de Kommissie van het oude Volkslied*.

Reeds bij de eerste uitgave stond op het omslagblad, in sierlijke letters, de wekroep: « *Zing Meel* ».

De Kommissie van het oude Volkslied heeft een evolutie doorgemaakt, want daarna kwam de Nationale Kommissie voor Folklore, die thans de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde is geworden.

De titel en de uitnodiging « *Zing Mee* » is een leidmotief geworden in het leven van de heer Vankenhove, maar met een lichte aanvulling: « *Zing Mee* » en « *Zing meer* »!

Talrijke woorden hebben verscheidene betekenissen, o.a. het woord « *kultuur* ».

Kultuur is niet enkel en alleen datgene wat iemand receptief ontvangt, maar veeleer en in hoofdzaak hetgeen een persoon tot stand brengt, in zelf-activiteit, in een expressiviteit, ofwel in een scheppend vermogen, in *kreativiteit*.

De *kreativiteit* behoort tot het rijk van de begenadigde kunstenaars, zo van *schilders* en *beeldhouwers*, als van *music*i, *redenaars*, enz.

Maar de *mensen* aansporen tot zelfactiviteit en expressiviteit is op zich-

(1) *Het Volksleven in het Straatlied*. Gent, 1932.

zelf een biezondere verdienste; daar raken we het domein van volksopleiding en van volksvoeding.

Vóór een ruim jaar ontwierp Dr. Grypdonck een plan om folkloristische liederen te laten opnemen door Radio-Gent, en zo mogelijk te laten bewerken. De h. Vankenhove was niet alleen de eerste om de geschikte liederen aan te wijzen, maar teven om ze zelf te zingen.

Wij hebben de heer Vankenhove betiteld als de « felle uit de stede »; dat is onjuist en onvolledig.

Vraag het aan de heer De Backer van Sint-Amandsberg, met wie hij zich vóór enkele dagen naar Rumst begaf om er liederen op te nemen. Vraag het aan de heer Hendrik Daems, de eerste programmator voor de Volksmuziek, in de B.R.T. te Brussel.

De « felle van de stede » beperkt zijn aktie niet tot Gent, of tot lied en dans, en expositie.

Wenst u een reis die tot in de laatste puntjes geregeld is? En waar de ontspanning waar en klaar, waar de gemoedelijkheid zuiver en oprecht, waar de verbroedering eerlijk en heerlijk geschiedt? Vraag het aan de tientallen en tientallen leden van de Bond die de reis ondernamen naar Sint-Niklaas en Rupelmonde, naar Bokrijk, enz.

Wenst u te vernemen, welke volkskundige verschijnselen er in de provincie ontstaan, een bepaalde wijziging of ontwikkeling ondergaan? Opnieuw staat de heer Vankenhove op de bres. Hij reist persoonlijk, praat met inrichters van stoeten en manifestaties. Vraag o.a. even aan de heer Ant. Janssens van Nevele, en aan de heer Eddy Janssens van Berlare, hoe hij hen met raad en daad bijstaat voor de inrichting van hun museum en voor hun Sint-Sebastiaansgilde; vraag het aan de volkse mensen die een folklore- en reuzenstoet hebben ingericht te Evergem-Belsele.

Deze zo beperkte opsomming van prestaties toont en tekent in velerlei opzichten de heer Vankenhove met zijn trekken van oprechtheid en eerlijkheid, van goedheid en rechtschapenheid, en van hardheid meteen; hij is hard voor zichzelf en soms voor de anderen, wanneer een organisatie stiptheid en wetenschappelijke ernst eist, maar hij is immer strenger voor zichzelf dan voor anderen.

Omtrent vier jaar geleden belichtte prof. Dr. Lambrechts in een hooggestelde rektorale rede de visie op de Grieken, die men traditioneel voorstelt als « mensen, levend in stralend licht en met het gelaat naar de zon gekeerd »; en de rektor weerlegde toen deze opvatting om te besluiten, dat een « pessimistisch vitalisme » het kenmerk van de Grieken was.

Mijn sobere tekenen van de heer Vankenhove zou ook de verkeerde indruk kunnen wekken, dat hij een onvoorwaardelijk optimist is, die zich bestendig schraagt op lied en zang en aktie.

Zijn optimisme steunt en stut op een ijzersterke moraal, maar tevens op de klare kijk op zijn volk, met zijn hoogten en zijn laagten. De heer Vankenhove wil de hoogten zo schoon mogelijk handhaven en wil zijn medemensen zo ver mogelijk optillen uit hun laagten.

Liefde voor zijn volk kenmerkt onze heer Vankenhove, die wij tot besluit tot vriend van elkeen willen noemen.

Hij heeft vele bruggen geslagen, vele vrienden gewonnen voor de Koninklijke Kommissie, voor onze Bond, voor ons Museum.

Hij telt ware en echte vrienden in kringen, waar men het niet zou vermoeden en daarin vinden we het zoveelste bewijs van zijn goedheid en rechtschapenheid, van zijn onvoorwaardelijk en onbaatzuchtig dienstbetoon, bestendig, jaar-in, jaar-uit.

De groei en bloei van een gemeenschap hangt af van drie factoren :

de leden moeten vrienden wezen;

daar moet een kollektieve inspanning geleverd worden voor een taak die de moeite loont;

dat moet geschieden onder leiding van bevoegde en toegewijde personen.

Deze drie voorwaarden vervult u, beste vriend Vankenhove, in de zuiverste graad voor elk van ons, de hoogste tot de minste :

uw onkreukbare en zo gewaardeerde vriendschap;

de heerlijke taak, het dienen van de volkskunde, die ons bindt;

de bestendige toewijding en voorlichting, die gij voor elkeen betoont.

Omne trinum perfectum :

Brussel, langs de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde,
Gent, langs het museum,

Oost-Vlaanderen, heel en al, langs de Bond, biedt u zijn diepdoorvoelde hulde voor uw rijk hart, uw scherp verstand, uw stalen wilskracht, uw onuitputtelijke wetenschap, die gij aan elk van ons weelderig mededeelt.

Dit Lentefeest zindert als tolk van een lentefee om u onze diepe en blijvende dank te betuigen, beste vriend Vankenhove!!!

De voorzitter van de Bond beschouwt het als een ereplicht ook mevrouw Vankenhove in de hulde te betrekken en richt zich als volgt tot haar :

« Wanneer een mens verdiensten heeft, is het niet door woorden alleen, maar door zijn daden. Wanneer een man verdiensten heeft, dan is het dikwijls dank aan zijn echtgenote. Uit de zeer vele gesprekken die we samen hebben gevoerd, weet u hoezeer ik u waardeer, omdat u ten allen tijde mijnheer Vankenhove, mijn goede vriend, 100% hebt gesteund in zijn dienstbetoon, én voor het museum, én voor de volkskunde. Uit het diepste putteke van ons verkleefd hart bieden wij u, mevrouw, samen met de hulde aan uw zo hoogstaande echtgenoot, die de hoogte van ons volk handhaaft en het uit de laagten tilt, u hulde omdat u altijd een vaste stut zijt geweest ».

Na deze toespraak overhandigt een kind van een bestuurslid bloemen aan mevrouw Vankenhove.

Professor-em. dr. PAUL DE KEYSER, lid van de Kon. Belg. Kommissie voor Volkskunde, trad op als voorzitter van de Beheerkommissie van het Museum voor Volkskunde.

Dames en Heren, Zeer Geachte Vergadering,

Het is thans mijn beurt, als voorzitter van de beheercommissie van het museum, de loftrumpet te steken over onze ondervoorzitter van de beheerraad, nl. de heer Richard Vankenhove. Maar ik weet, dat onze vriend Richard niet veel houdt van dergelijke trompetstoten, daarom zal ik maar dadelijk hem als oude vriend toespreken : Richard, ik geloof, dat ik onder de aanwezigen misschien wel uw oudste kameraad en vriend ben, en ik denk nog aan de tijd, toen we onze broek versleten op de banken van het ateneum van deze stad. Toen reeds vertoonde Richard als kenmerk dat aangeboren dynamisme — ik weet wel, dynamisme is een gemakkelijk ordewoord — laat ons zeggen deze bijzondere kracht om ook buiten het lesverband leven te brengen onder de studenten. Het moet u dan ook niet verwonderen, dat in die tijd Richard lid is geweest van een leerlingengenootschap, zoals de Heremanszonen, en dat hij daar een zeer belangrijke rol heeft gespeeld in alle prestaties van dat genootschap, b.v. bij het inrichten van feesten, het uitgeven van een almanak; daarin heeft hij trouwens als ik me niet bedrieg en ook in andere publikaties van die tijd, zijn eerste pennevruchten neergelegd. Ik herinner me die pennevruchten. Richard was iemand die van zeer dichtbij het Gentse volksleven volgde. Hij woonde in een volkswijk, en hij kon dat volk zeer goed, met geuren en kleuren als het ware, beschrijven, een geboren prozaïst en een redenaar, die over dat volk pittig vertellen kon.

Sommige teksten van hem zijn me dan ook onvergetelijk bijgebleven, bv. een tragische karnaval onder de sneeuw, een meesterstukje van realistische melodramatiek.

Later, toen we aan de universiteit studeerden, was hij lid en — welk een lid — van het taalminnend genootschap « 't Zal wel gaan ». Daar was hij de man, niet alleen om mee te werken aan almanakken, maar ook om in de jaarlijkse revues een opvallende grote rol te spelen, ook weer met dat onverwoestbaar dynamisme, dat hem als 't ware met de geboorte is meegegeven; daar heeft hij voor een deel de stukken zelf geschreven. Hij trad op als akteur, honni soit qui mal y pense, ook als actrice en als ballerine; dat zijn ook onvergetelijke ogenblikken uit onze gemeenschappelijke studentenherinneringen, uit onze kameraadschap van vóór de eerste wereldoorlog.

We hebben elkaar in een stad als Gent (na de eerste wereldoorlog) natuurlijk teruggevonden, en steeds was het kenmerk van Richard zich honderd procent te geven aan allerlei liefdadige initiatieven, voor alles wat het peil van de jeugd, het cultuurpeil van de jeugd zal ik zeggen, kon verhogen; hij is opgetreden als lesgever, als zanger, begaafd met een scherp gehoor en een welluidende stem, dat weet ik. Hij was iemand, als idealist begonnen en gebleven, nu nog, bezielde met datzelfde idealisme van volksopvoeding, van volksopleiding. Hij heeft ook verschillende volkskundige werken op zijn actief. Daar is ook zijn zeer gewaardeerd werk over het Straatlied, dat ik de eer had te prefaceren; we zijn zeer sterk in contact gebleven door onze Bond van Oostvlaamse Folkloristen. Nu geef ik toe, dat ik persoonlijk aan de Bond niet dat leven had kunnen inblazen, dat Richard wel kon. Ik ben ten slotte altijd veel meer de spektator geweest, de theoreticus van de volkskunde, dat ligt in mijn karakter. Maar Richard bezit sedert altijd het talent om alles in praktijk te brengen, en hij heeft dat op schitterende wijze gedaan,

hij doet het nog, en ja, we vergaten bijna te zeggen, waarom wij eigenlijk Richard Vankenhove vandaag huldigen. Dames en Heren, ik zal het u toch verklappen : het is omdat Richard Vankenhove, stilzwijgend «op zijn sokken » 70 jaren lentes oud was geworden, ik zeg met opzet : zeventig lentes, want niemand zou zeggen, dat hij behoort tot de rijpere jeugd : hij is steeds gebleven het jonge hart, de man van de eeuwige lente en het is als zodanig dat ik hem huldig en waardeer, ook in zijn werkzaamheid in dit museum — waar hij het voorzitterschap waarneemt van de feestkommissie — om leven te brengen, in deze prachtige realisatie van een museum voor volkskunde, waarin de konservator Julien Boes samen met Richard Vankenhove een groot aandeel heeft gehad. Richard is daarin de « lokomotief » geweest, die ons allen heeft meegetrokken. Zijn intentie is steeds geweest leven te brengen in deze dode dingen, en inderdaad onder impuls van Richard Vankenhove is over al deze dode dingen een nieuw leven gevaren. Hij bezit de flair zal ik zeggen, om de talrijke mensen die links en rechts zich bezig houden met volkskundige materie, aan te trekken, ze te bundelen, en realisaties tot stand te brengen, waarvan we vandaag weer eens getuige zijn geweest.

Om dat alles kunnen we niet genoeg onze vriend Richard prijzen. Hij is een man die nooit versaat, alhoewel hij soms wel nu en dan eens een pessimistisch geluid laat horen nopens zijn gezondheid, inderdaad die gezondheid — dat wensen we hem — die moet zo gaaf mogelijk blijven. Het is misschien wat egoïstisch van onze kant, dat van hem te verlangen, waar hij met het volste recht van de wereld rust zou mogen genieten. Zelfs in een toestand van ziekte offert hij zich op. De grote wens bij deze overgang naar de herfst van het leven is, dat hij de geest van de lente in die herfst moge bewaren, en tot voldoening van u allen, die zijn vrienden zijt, om hem nog lange jaren aan het werk te weten, hier in dit museum, dat ons aller hart heeft veroverd.

Richard, ad multos annos!

De gevierde jubilaris dankte als volgt :

Ik wil dadelijk iets speciaals melden : daar verblijven in de zaal meestal vrienden, en daarbij intieme kennissen, en sommige, dat weet ik, met een zeer popelend hart, die bang zijn voor mij en mij op alle mogelijke manieren gevraagd hebben me te sparen. Of het noodzakelijk was, weet ik niet. Maar hiermee wil ik beginnen, hen dankend voor hun bezorgdheid; ik wil hen volledig gerust stellen; ik voel me zeer fit en goed. Zou het anders kunnen na zo iets vriendschappelijks en hartelijks?

Nu ga ik uit de volte van mijn hart en op de manier, waarop de meesten onder u me kennen, mijn dank en mijn hoop uitspreken.

Mijn dank gaat eerst en vooral naar iemand, waar ik zeer hoog naar opzie en die hier — en dat is het magnifieke daarvan — ten persoonlijke titel verschijnt; ik dacht er niet aan hem zo rechtstreeks te noemen, maar mijn dank is te groot, dr. Grypdonck, adjunct-kabinetschef van de Minister van Opvoeding en Cultuur, die gekomen zijt tot mij, kleine nieteling, maar groot vriend, dat durven we getuigen. Ik dank U. Uw daad staat hoog boven vele andere zaken.

Al de rest zal ik in één groep nemen : wij zijn kollega's, wij zijn vrienden, over onze standsgrenzen heen, nietwaar Peleman en eerwaarde heer Penne. Gij zijt allemaal tot mij gekomen, zelfs mijn vriend van jaren en jaren, niet waar, Emiel (Vergeylen)?! Opgeroepen, hoe of te welker gelegenheid? Als men me moest vragen : waarom wordt gij gevierd? Deze vraag heb ik me in de laatste maanden tientallen malen gesteld : waarom word ik gevierd? Men viert iemand, die uit zijn ambt weggaat, soms omdat hij moet door zijn ouderdom. Ik ga hier uit geen ambt. Men viert iemand, omdat hij veel heeft gepresteerd. Dat heb ik ook niet gedaan. Laten we niet overdrijven. Men viert iemand, omdat ze in ruzie gevallen zijn en omdat ze blijde zijn, dat ze hem kwijt geraken. Ik word gewaar, dat dit hier ook het geval niet is. Men viert iemand, omdat hij tot vijftenzestig jaar geraakt is. Ze geven hem zelfs een dekoratie. Thans ga ik u iets wijsmaken : ik heb maar iets in mijn leven gehoopt : dat, als ik ooit sterf, men op mijn doodsbrief zou kunnen schrijven hebben : hij heeft veel gedaan, maar is nooit gede-koreerd.

En ze hebben me dat ook niet gegund. Dus u begrijpt het : ik ga niet weg, ik doe hier niets speciaals, ik ben geen zeventig jaar geworden, gij moet die man daar, prof. De Keyser, niet geloven, ik word geen zeventig: ... Ik ga er 72 worden, indien ik zover geraak ... Luister, ik word in mijn leven thans voor de vijfde maal gevierd. En ik ga u verwonderen : telkens als men me vierde, heeft men verteld : dat het was voor dit en voor dat en vooral voor mijn goed karakter. Wel, al wat ik in mijn leven gedaan heb — en wellicht heeft nog nooit iemand dit gehoord — is uit wraak geweest. Gij zit hier met de slechtste mens en de wraakzuchtigste van de wereld. Luister : mijn levensdoel stond voor me als een van opoffering voor en midden in de jeugd. Mijn innigste levenswens was : de jeugd onder mijn leiding hoger brengen. Dat ben ik begonnen. In het leven heeft men verschrikkelijk gelukkige en plezierige dagen maar ge zijt omringd van alle soorten mensen en er zijn er ook zeer gevaarlijke onder. Als er hier mensen zijn die van opera houden, dan is er van het schoonste wat ooit werd voortgebracht in : « DE BARBIER VAN SEVILLA » het lied « *La Calomnie* » (een woord dat er wat haperend uitkwam) — daardoor werd als volgt vervolgd : ik ben zo door en door Gents en Vlaming, dat ik haast geen Frans meer kan spreken! In « *La Calomnie* » maakt de auteur wijs, wat een mens kan worden « *par la Calomnie* ». Ik kan u verzekeren, dat dit in een mensenleven een rol kan spelen. Door *La Calomnie* werd ik uit mijn levensdoel gerukt. Ik ken nog mensen, die dit ondervonden hebben. En als ik uit mijn levensdoel gerukt was, heb ik besloten : ik zal mijn ganse leven daarvoor wraak nemen, maar door voor de schooljeugd op een andere manier te werken en ze hoger op te tillen. Dat is mijn eerste wraak geweest die is geworden achtendertig jaren vechten voor de schoolkinderen, hun opvoeding, hun geluk, hun levenswelzijn, hun gezondheid en waar armoede heerste, ze daaruit omhoog te brengen. Ik besteedde nog geen tien jaar aan dat doel, als men mij een eerste hulde bracht; die hulde is mijn eigen bronzen afbeeldsel en dit hangt op de ereplaats in mijn huis. En dan, ja, dat loopt zo voort : ik heb in alle hoeken en kanten gezeten, ben met alles bezig geweest; en dan heeft men gevonden, dat men mij nog een keer moest huldigen, en die hulde is het grootste verdriet van mijn leven geweest, want mijn enig kind was gehuwd, verbleef in het buitenland en zij zou

er niet aanwezig zijn; dan heeft men mij nog te meer voor de helft kapot gemaakt, want men heeft mij gedekoreerd; mijn kinderen, 'k had er nu twee, waren er niet en ik werd gefeest in volle schouwburg midden een boel vreemden; 't was iets verschrikkelijks; ik werd gedekoreerd en de grootste wens van mijn leven was weg : het zou op mijn doodbrief niet staan.

De jaren verlopen; en dan vond ik, dat ik op een leeftijd kwam om wel degelijk mijn nieuw levensideaal, de rust, te gaan opzoeken. En men heeft me weer gefeest.

Eerst een derde maal, zeer eenvoudig : ik had namelijk een maatschappij helpen stichten om aan duizenden en duizenden kinderen, in de loop van tientallen jaren een aangenaam zomerverblijf te bezorgen, hetzij aan zee hetzij op een speelplein hier in stad waaraan men eenmaal mijn naam heeft willen geven. Daar hebben mijn « Gentse Trekvogeltjes » mij een schoon, intiem, hartelijk en gezellig afscheid gegeven waarvan zo menig eenvoudig genegenheidsbewijs nog in mijn huis hangt. Maar tegen wil en dank ben ik een paar maanden later een vierde maal gefeest. Het is iets groots geweest, in de Handelsbeurs : men heeft rijtuigen nodig gehad om alles wat mij aangeboden werd naar huis te voeren. Ik wist wat ik daar als gemeend en niet gemeend mocht uithalen : 't was toch zeer schoon, goed voorbij, iedereen bedankt, en na het uitoefenen van een zevenendertigjarige wraak was ik thuis, met rust. Men heeft er mij niet gelaten. Ik ben hier binnengevallen in dat Museum. Ik kan de tijd niet zeggen dat ik hier reeds lid was van de Bond en ik was ook sinds jaren lid van de Beheercommissie van 't Museum. Ik had nu een beetje tijd om tot hier te komen. En zie daar hoorde ik die lamentabele geschiedenis van dat Museum dat maar niet klaar kon komen. Ik zat in de Koninklijke Belgische Kommissie voor Volkskunde te Brussel, en hier in het archief en in het Museum; ik hoorde hier van gemis aan centen en van wat andere rare zaken; sommige meenden van hier op de koer een praalgraf van de gesneuvelden der twee oorlogen op te richten, daar heb ik me tegen verzet; dan zou het museum hier komen. Op dat ogenblik had men mij min of meer voorzitter willen maken van de kommissie van het oudheidkundig museum, maar daar was een oude, ziekelijke vriend van me als kandidaat; ze wilden hem niet, we hebben de beslissing doen uitstellen, en hij was het dan toch eindelijk, en hij is nog niet dood, gelukkig, hij is er nog steeds een goed voorzitter. Dan zijn we hier gekomen, met onze vriend Van Es en onze vriend Vermeulen, die té vroeg stierf; en daar moest een nieuwe voorzitter komen. Kijk een keer. Ik was niet graag voorzitter in het oudheidkundig museum geworden; daar was ik niet kompetent genoeg voor, vond ik; hier was ik het graag geweest. Men is me het voorzitterschap komen aanbieden; ik aarzel niet de twee namen te noemen : mijn oud-studentenvriend Nowé, een van degenen die me trouw gebleven waren, en de andere mijnheer Boes. Zeg ik de waarheid, mijnheer Boes? Die twee kwamen me de post aanbieden. Men verstaat soms niet, dat wij, mijnheer Boes en ik, een keer vechten; 't is stille waar het nooit 'n waait, zeggen ze in Gent. Op 't eind zal ik altijd de partij van mijnheer Boes nemen; ik heb het hem nooit gezegd; dat is, omdat ik nooit, maar nooit in mijn leven een vriendendienst vergeet.

Wie eenmaal voor mij iets heeft gedaan, hij zou me daarna de keel mogen afsnijden, dat vergeet ik nooit, dat is 't waarom ik hem door en door als

mijn vriend blijft beschouwen. En toen ik in de vergadering kwam, gereed om te bedanken en te aanvaarden, werd mijn vriend De Keyser benoemd. Kan ik tegen een oud-vriend een kandidatuur stellen of daar tegen opkomen? Maar ik heb gezegd: ik zal me wreken; ze zullen het gewaar worden; daar komt een dag dat voor al wie hier werkt en ijvert, het museum in gevaar komt; er komt een dag, dat het kan geholpen worden; die dag zal ik bewijzen — en dat berokkent in niets schade aan de houding of de werkwijze van mijn vriend De Keyser — en zal ik tonen, wie ze niet gewild hebben; ik zal het doen voor ieder steen van het museum, voor iedereen die erin werkt en er de vriend van is, of in het bestuur zit, er werkt en zwoegt, voor die uitstekende nieuwe man in het museum en de bond, waarop ik niet genoeg kan wijzen, wie u hier gekregen hebt als voorzitter. Zo lang ik leef, zal ik presteren, wat ik kan. Hebt ge dat begrepen misschien, ofwel niet? Is dat de aanleiding geweest voor uw houding van vandaag? Dan dank ik u en geloof, dat ik verstaan heb waarvoor ge me nu hebt gevierd. En ben ik soms wat veeleisend dat weet gij dat ik dat eerst en vooral ben voor mijn eigen zelf. Wie vraagt om te werken moet zelf het voorbeeld geven.

Laten we ons nu geen illusies maken. Niemand van ons weet, wat vandaag, morgen, over een jaar gebeuren zal.

Gij hoopt, dat ik nog lang bij u zal zijn! Ik hoop het zelf van harte. En zolang als ik kan werken, zal elk van u bij mij mogen komen, als ik van dienst kan zijn; dan zal dat museum verder schitteren en bloeien; als er iets voor de gemeenschap moet gebeuren, zal het gebeuren; moest het lot anders beslissen, dan vraag ik een klein ding, heel gemakkelijk om uit te voeren.

Aan de enen heb ik gevraagd, toen ik na 37 jaar weggegaan ben: laat me uw ere-voorzitter, of ere-sekretaris zijn voor het leven, zoals ik heb gewerkt; ik zal me bij u niet moeien; op mijn doodsbericht zal staan: ere-voorzitter van dit, en ere-sekretaris van dat; dat is het enige wat ik vraag.

Aan u vraag ik iets anders, nog eenvoudiger; moest het eenmaal zo ver komen, och hier of daar is wel een hoekje of een steentje; stel op dat hoekje of dat steentje in deze kapel een zeer eenvoudig iets, zoals de geliefden, als ze bij de eerste lente in de boom een hart griffen, met hun voorletters erop. Stel in een hoek of kant met de naald of de speld een hart: « R. V. HIERAAN HEEFT HIJ ZIJN HART GEGEVEN ». Dat is het enige wat ik vraag. Laten we niet dom en belachelijk zijn. Voor ieder is een tijd van komen en van gaan (zingt).

*Het leven is een mengelmoes
Van zure en zoete dingen.
Houdt 't ongeluk vandaag zich koest,
't Zal morgen u bespringen.
Maar wat er ook gebeuren moge
Blijf lustig t' allen tijde
Slaat alles in de beste vouw
Na lijden komt verblijden.*

} *bis*

Dat lied, dat klinkt van in mijn kinderjaren, uit mijn zo gelukkige thuis; dat lied zing ik nu, iedere dag, en ik hoop het voor mij, mijn gezin en voor u allen die wilt mijn vrienden zijn, ik hoop het nog een tijdje te zingen. Ik dank u.

Na de redevoeringen kwam voorlezing van felicitaties vanwege de heren Huig Hofman, Deurne; Hendrik Jamar, Oostham; Karel C. Peeters, Antwerpen; Albert Bracke, Gent; Ant. Janssens, Nevele. Verontschuldigen zich : de heren senator-burgemeester E. Claeys; schepenen Verhelst en Vander Stegen; inspekteur E. Roobaert; J. De Vuyst, Mere; Luc Ebrard, Wemmel; Walter Giraldo, Strijpen.

Na de hulde met woorden die uit verkleefde gemoederen rezen, volgde de dankbetuiging met geschenken. Voorzitter Renaat van der Linden overhandigde aan de h. Vankenhove een zilveren schaal, waarin volgende tekst is gegrift :

**Bond van Oostvlaamse Volkskundigen
Museum voor Volkskunde
aan zijn bestuurslid en ondervoorzitter
Richard Vankenhove
Gent 22 maart 1964**

Uit vriendschap en genegenheid voor al wat de H. Vankenhove presteerde voor het Museum van de Boerenkrijg te Overmere bood E.H. Penne, de konservator, een speciaal geschenk aan, waarop een hartelijke omhelzing volgde tussen een van de ergste Gentse geuzen en de onderpastoor van te lande. « *Wij zijn echte vrienden geworden en hebben elkaar bereikt op het plan, waar eenieder die zijn volk liefheeft, vriend wordt!* » beklemtoonde de konservator.

Het krakemandelvrouwke trad op haar beurt op de voorgrond om de gevierde te huldigen.

De h. F. Janssens bezorgde namens de St.-Sebastiaansgilde van Berlare een gildebord.

Daarna landde de verrassing uit Rupelmonde. De H. Bert Peleman, letterkundige, bracht hulde namens Rupelmonde en gans toeristisch Scheldeland, herinnerde aan de intrede van Reinaert Vos te Gent in 1963, aan de ontvangst van de Scheldefee, aan de orde van de Vossenstaart. Namens de Mercator- en Reinartstede las vos Reinaert persoonlijk :

Dierbare Vriend,

*Gij die me reeds sinds jaren kent
Voor u kwam ik vandaag naar Gent
Denk niet : de vos komt op zijn sokken
Hij riekt de geur der Gentse mokken
Hij heeft de waterzooi gesnoven
Welneen : ik kom slechts om te loven
Mijnheer Vankenhove, mijn vriend
Gij die me soms ondeugend vindt,
Maar naar uw opperste verlangen
Mij vorig jaar groots hebt ontvangen
Daarom blijf ik met U verbonden
En kwam naar hier uit Rupelmonde.
Als vos uit de Mercatorstede
Wens ik U niets dan vreugd en vrede.
U trouwe vriend, laat ik niet los
Dat zweert te Gent Reinaert de Vos.*

Drukplaat « Het Laatste Nieuws ».

Na deze boodschap overhandigt de h. Peleman het eerste mandje stekelbaarsjes uit het Scheldeland, namens Het Loze Vissertje en namens de toeristische dienst van Rupelmonde.

In verband met de Apostelbrokken te Rupelmonde heeft de h. Peleman enkele brokken brood medegebracht, gewoonlijk alleen bestemd voor de apostelen die hun voeten laten wassen. Op dit brood is een frank bevestigd, een symbolische frank, verklaart Peleman met Scheldediep gemoed, echte vriendschap, echte genegenheid, echte medewerking van uw Bond is onbetaalbaar; vandaar dit muntstuk op de Apostelbrok die overhandigd wordt aan de h. Vankenhove, de h. Boes, konservator van het museum, de h. van der Linden; en tot slot krijgt de h. Vankenhove de orde van de Schelvis!

De hulde aan de h. Vankenhove was de hulde van houwe trouwe vriendschap, diep als de Schelde, wijd verbreid over het ganse Vlaamse land.

Zij was schoon en oprecht en de h. Vankenhove heeft ze dubbel en dik verdiend. Zij heeft hem en mevrouw Vankenhove en de leden van onze ware folkloristenfamilie deugd gedaan.

R. v. d. L.

Als 't vaantje wappert, beiaardier ... Het vaandel op de toren meldt de kermis. In Ursel ieggen ze het anders aan boord : daar steken ze een houten beeld door het dakvenster van een herberg. Dat houten beeld heeft vroeger en ook in het begin van de eeuw de gemeente in rep en roer gezet, en nu weer een keer.

Op zondag 14 juni stopt er een rare wagen voor het gemeentehuis; aan de achterkant van het voertuig bengelt een rouwkrans die wellicht tien of meer jaar op het kerkhof gerust heeft en op de wagen merkt men een doodkist, een echte, lang en zwart. Op en rond de wagen staan en lopen er « Waterheren » te treuren; in hun midden een rouwende jonge vrouw en ... hup ... daar vliegt het deksel van de kist de lucht in en verschijnt een snuggere jonge man : blauwe jas, rode broek, en een steek in de hand, waarmee hij hoofs salucret : Pierlala is verzezen !

Een kurieuze man uit een kurieuze buurt, de Katerhoek. De burgemeester, R. De Muyter, onthaalt de levende Pierlala en het houten beeld met het gevolg op het gemeentehuis. De speech is plechtig en komisch tegelijk en de wethouder toont het programma uit het begin van de eeuw en het toenmalig lied. Wie had dat gedacht ? Maar wie had het vervolg verwacht ? De oude kranige Hippoliet Neyrinck die het houten beeld helpt dragen, begint dat lied zo maar te zingen, tot groot jolijt van alle aanwezigen. Pierlala dankt de heren van het wethuis,

van de pastorie, van de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen en na 't drinken van de erewijn is elkeen buiten en zet de stoet zich in beweging. En dat is een verkeerd woord. Een stoet is officieel, min of meer zo. Mensen paraderen; dat wordt een show. Maar dat is nooit het geval in Ursel. Daar beleven de deelnemers hun rol, met geestdrift en bezieling, in spontane uitbeelding van hetgeen ze hebben gezien en hoorden vertellen, en zingen. De taferelen van omstreks 1900 zijn kaders en parels van ons volksleven uit die tijd : lotelingen met hun roos en hun lied, hun geweld en hun gevecht met de champetter; de leurder met de muzikant, met zijn oude waar en zijn jonge stem; de stropers met hun lange konijnen die de meisjes doen gillen, en met hun bukken en buigen naar sporen; de hofstec waar de rijstap op een oude teil lekker lokt en waar drie dorsers de drieslag kloppen, een plezier voor oog en oor. Daagt hun prijzenbord de Gentenaars uit ?

Hier dest men op zijn Gents
in de zomer voor 8 stuivers
in de winter voor 27 cents.

Daar verlaten de dorsers hun wagen en stappen op de wagen van de keuken om er van de gemeenschappelijke teil de rijstap naar binnen te werken. Dokter van Katerghem met zijn kanule en zijn spuit voor 't lavement om de zieke Pierlala te redden...

Zo rijden er tien wagens, maar op en rond elke wagen leeft een maatschappij of een buurtschap; bij het trouwfeest, aan de hofstee, rond de Katerhoekkermis, telkens zwermt een groep dansers met de kledij van vijftig jaar terug, met de dans van die periode om een volksdansgroep jaloers te stemmen. In en rond elke groep klinkt en blinkt een lied!

Torre Borre en Feel Brandt spelen voor leven en dood op een bolplein. Een mes steekt op de stek, waar de bol rond draait. Wie wint mag de verliezer doden. 't Moet niet altijd om vrouwen en geld gaan. De weddingschap dateert van 1900, maar de twee mannen bollen en grollen. Een jaar geleden kende niemand het lied van de moordende inzet. Maar op 14 juni zingen de bolders het!

Een kurieus volk in Ursel, vol gloed en glans en glorie in en rond dat onge-repte volksleven: geen show van klederen of historische personages, maar het bruisend en briljante draaien van de wieg tot het graf, waar in twaalf taferelen Pierlala het wekkend en trekkend trefpunt is. De stoet — snapt u, dat dit woord niet past? — eindigt op de dorpsplaats voor het podium: twaalf keer krijgen de kijkers, en 't zijn er heel vele, een dans en een zang, of een volksgebruik, of de drie prestaties tegelijk.

Pierlala, na het guitig gedicht van regisseur Gerald Lambrecht, en na de belofte weer te keren, kruipt in zijn kist en de jonggezellenklub «De Waterheren» draagt hem naar de herberg van Maria Boer, waar ge u moet bukken om er binnen te geraken. Ze steken het houten beeld door het dakvenster en het sprankelend feest bruist voort met zang en dans en drank.

Pierlala zingt in het boek van de h. Vankenhove. Deze volksfiguur verzinne-beeldt de vrolijke kwast. Het lied en het poppenspel verheerlijken hem. (1) Het sprak vanzelf, dat de Bond een reis organiseerde naar Ursel, waar men deze held viert in feest en stoet. De organisatoren hadden een speciaal podium opge-timmerd voor de «folkloristen uit Gent».

Na dat feestelijk vertoon bracht de voorzitter van het feestkomitee ons naar het Drongengoed in Ursel, een prachtige en machtige abdijhoeve waar elektriciteit nog onbekend is, maar waar het natuurschoon en de rust van veld en bos ons haast weergaloos betovert. Pierlalafeest en het Drongengoed vergeten we niet gauw.
R. v. d. L.

---

(1) D.(aniël) V.(erstraete), Pierlalafeest te Ursel. *Ons Heem*. jg. XVII, nr. 6, 1963, blz. 209.
VIANE, A., publiceerde artikels over Pierlala in *Biekerf*, 63e jg., 1962, blz. 315, 388; 64e jg., 1963, blz. 27, 28, 385, 392.
R. V. D. L., Pierlala herleeft in zijn geboortedorp. *Oostvl. Z.*, XXXVIII jg., 1963, blz. 170.

Bondsnieuws

Museum voor Volkskunde te Gent. Overhandiging van Poppen

Onder de vele inzendingen voor de Poppentoonstelling (1) bevonden zich vier prachtstukken die de meest geliefde artiesten van de Minardschouburg te Gent uitbeeldden, nl. Potaarde, zijn vriend Pycke en hun vrouwelijke medespeelsters.

De leden van de « Vriendenkring Romain Deconinck » kwamen op 23 april 11. de vier exemplaren bewonderen tijdens een avondbezoek en op de feestzitting daarna, schonk mevr. Bourgonjon-De Mey de poppen aan Romain Deconinck, Louis Mortier en de dames Mary Brouillard en Yvonne Delcour.

In een pittige toespraak belichtte de h. R. Vankenhove de plaats van de pop in het Gentse volksleven, de ontwikkeling van de toneel-revue vooral onder Antheunis, Henri Van Daele en Romain Deconinck en wees op de band tussen de Minardschouburg en de volkskunde.

Bij de bloemenhulde werd ook mevr. Bourgonjon-De Mey betrokken, lerares aan de avondleergangen (modes) van de Technische Beroepsschool St.-Elisabeth (Vrouwenbroerstraat) te Gent, waar de poppen tot stand kwamen.

De plechtigheid eindigde met de verheffing van Romain Deconinck en Louis Mortier in de orde van « Knapen van het Pintje-Dek », orde die slechts wegens bijzondere verdiensten verleend wordt.

Na een vrolijk dankwoord gaf Romain Deconinck de poppen in bewaring aan het Museum. M. Broeckhove.

Meiboomplanting in het Museum voor Volkskunde

Toen de leden van de Koninklijke en Ridderlijke Gilde St.-Sebastiaan van Berlare-bij-Dendermonde op zondag 3 mei voor de Raadskelder uit hun bus stapten, oogstten ze op hetzelfde ogenblik een internationale bijval: toeristen uit Nederland, Duitsland en Engeland spanden zich om ter meest in om de kleurige en fleurige groep te fotograferen en te filmen. Terstond voelden de makers uit Berlare aan, dat ze uitzonderlijk welkom waren in Gent.

Op de binnenplaats van het museum verwelkomde de h. Vankenhove de talrijke aanwezigen; een bijzonder woord van welkom richtte hij tot Dr. M. Gryndonck, adjunct-kabinetschef van de Minister van Cultuur, de hh. Claeys, burgemeester, J. Vander Stegen, schepen, Dr. J. Weyns, lid van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde, konservator van het Openluchtmuseum te Bokrijk, Dr. Gyselinck en de talrijke andere belangstellenden.

De volksdansen van de St.-Sebastiaansgilde onder leiding van mevrouw Gyselinck-Gorter werden aandachtig gevolgd en met warm applaus onthaald. Dit deel van het feest bereikte zijn hoogtepunt tijdens de planting van de versierde meiboom. Na deze prestatie verstrekte de h. Vankenhove uitleg over de Poppentoonstelling, het zoeken naar een echt Gentse pop, de zorg van de juryleden om de prijzen passend te verdelen.

---

(1) Zie Oostvl. Zanten 39e jg. (1964), nr. 3, blz. 113.

Afgevaardigden van scholen en personen die poppen hadden ingestuurd, mochten waardevolle boeken in ontvangst nemen. De uitslag :

Biezondere melding : Noorwegen : Wippe'gem-Evergem, afdeling Kinderen in de Letterkunde : Tijl Uilenspiegel en De Witte : Instituut Berkenboom, Sint-Niklaas; De Witte : Techn. School St.-Jozef, Wetteren; Flikske : Normaalschool; Alma : Technisch Instit. O.-L.-Vrouw; Kiki en Ernest Staes : Normaalschool; Kiki en De Witte : Technisch Instituut Onze-Lieve-Vrouw.

Stokpoppen : Karelke Waeri, Raymon de Lutteur, Moustache Ramon : School Sabattini.

Scholen : Erkende Stedelijke Meisjesnormaalschool; Sinte-Elisabethschool Avondleergangen; Ex aequo : Stedelijk Technisch Instituut voor Juffrouwen, Vrij Technisch Instituut voor Juffrouwen Onze-Lieve-Vrouw.

Gentse typen : Roste Wasser : Stedelijk Technisch Instituut; Elodie Pycke : Instituut St.-Elisabeth; Kletsious : Normaalschool; Romain de Coninck : Sinte-Elisabethschool; Asseraapster : Normaalschool; Venter Krakamandels : Normaal-school; Makronkasse en Oktaaf de Zandboer : Normaalschool; Kleine Ajuinboer : Instituut O.-L.-Vrouw.

Buiten Wedstrijd : Hanske de Zot : Instituut Berkenboom, St.-Niklaas.

Volksklederdrachten : Tyroler Jongen en Meisje : Normaalschool; Istrië en Dalmat'ie : Instituut Ste-Elisabeth; Zweeds Meisje : Normaa'school.

Na het uitreiken van de prijzen volgde het puik optreden van leden van de mime-groep A. Hoste die op enig-mooie wijze het oude lied vertolkten : « Schoon lief, hoe ligt ge hier en slaapt ».

Dadelijk daarna eiste de Koninklijke en Ridderlijke Sint-Sebastiaansgilde de aandacht met lied en dans.

De eerste Meiboomplanting in het Museum en de uitreiking van de vele prijzen voor de ingezonden poppen geschiedde stralend in de atmosfeer van een waar familiefeest.

R. L.

LEDE. — 550-jarige jubileumviering van Onze-Lieve-Vrouw van Lede

De begrippen « Vriendschap en Volksleven » liggen blijkbaar ver van elkaar verwijderd, maar zijn dicht in elkaar gesnoerd en vergroeid, in onze Bond, vooral tijdens onze manifestaties en uitstappen !

Gulle vriendschap en beschouwen en beleven van het volksleven maakten we opnieuw mede op 31 mei, tijdens de tocht naar Wetteren, Schellebelle, Hekelgem, Lede, Zottegem; een bezoek aan het museum te Wetteren en Aalst, aan een Zandtapijt te Hekelgem; in de gemeente van de buskruitfabrieken berust zeer veel waardevol materiaal, in een te enge ruimte samengeperst. De Geschied- en Heemkundige Kring van Wetteren beschikt over voorwerpen om vier, vijf ruime zalen glorieus tot hun recht te laten komen. In Aalst hangt sinds ettelijke jaren de belofte boven het Belfort dat het museum naar een ander groots gebouw zal verhuizen, maar intussen verstrijken wellicht ettelijke jaren voor het Oud Hospitaal kant en klaar komt met geschikte zalen. En het jammerlijk gevolg ? Schikking en klasement blijven ouderwets.

Studiereizen, Vriendschap en Volksleven !

Jozef de Brouwer schreef een pracht van een boek : **Geschiedenis van Lede. Het Dorpsleven. Het Parochieleven. Het Volksleven.** (1963 - 700 blz.). Deze drie factoren omsluiten nochtans telkens onwillekeurig O.-L.-Vrouw in hun domein.

« Met de geschiedenis van het dorp, en vooral met deze van de kerk is sinds de 15e eeuw onafscheidbaar verbonden de verering van de « Nood Gods » die, zowel op het volkse als op het kerkelijk leven haar stempel heeft gedrukt ... » De waarde van deze zin hebben we vastgesteld in het jubileumfeest (1414 — aankomst van het beeld — 1964) en vooral in de stoet !

Een parel van een stoet met 1.200 figuranten; een weergalozе weelde van kleuren en kleren en historisch nauwgezet uitgebeelde personages. Een programma van de stoet bevindt zich in de bibliotheek van de Bond. Oprechte felicitaties voor de Heemkundige Kring met de tentoonstelling : « Ken uw dorp ... beter ». Brengt deze Kring eens de film van de stoet naar Gent ? Het slot : een bezoek bij de voorzitter, met gulle scheuten van leute en drank en zang en raadplegen van een bib.

31 mei — een schone bladzijde in het boek van de verkenning van onze provincie. Ons land is rijk en mooi genoeg om er regelmatig rond te toeren en bestendig iets schoons en waardevols te ontdekken : het sprankelende volksleven, de armoe van musea (voor subsidies en ruimte ?) en de rijkdom van de vriendschap.

R. L. en L. H.

Ursel

De Bond der Oostvlaamse Volkskundigen was vertegenwoordigd op het Pierlala-feest te Ursel. Een uitgebreid relaas van de feestelijkheden werd opgenomen in onze rubriek Zoeken en Zanten, blz. 161.

In memoriam Mevr. We. Mathilde Coopman

Zoëven vernamen wij het afsterven van ons medelid Mevrouw Wwe Mathilde Coopman-Crommelynck, bij ons beter gekend als Moederke Mathilde. Het is immers onder die naam dat zij zich vorig jaar met welgevallen liet huldigen en vieren, gedurende de Gentse Feesten, als vroegere bewoonster van het Kinderen Alijns Hospitaal. Aan onze leden, Mr en Mw Poffyn-Coopman en de andere familieleden onze oprechte deelneming.

Bestuur en Redactie.

In memoriam Mr. Armand De Vaere

Het vroegtijdig afsterven van ons medelid De Vaere Armand heeft ons diep getroffen. Hij was een trouw bezoeker van het Museum, de voordrachten en alle activiteiten die plaats vonden in de Bond. Als Gentenaar was hij zeer vertrouwd met de volksgebruiken, de volkstaal, de stad en haar monumenten. Zijn verzameling tinwerk was voor hem een schat die hij grondig kende en in de loop der jaren rijklijk aanvulde.

Aan zijn echtgenote bieden we onze blijken van innige deelneming.

Een goede vriend is heengegaan. Hij ruste in vrede.

Red.

Boekbespreking

PHILIPPEN, Jos: **De Oostbrabantse Bedevaartvaantjes van vóór 1850**. Diest, Uitgeversbedrijf « Europa », Botermarkt, 10. 1964. 132 blz., 49 ill. 480 F.

De volkskunde in Vlaanderen kan niet dikwijls bogen op uitgaven die naar inhoud en vorm een ware kunstprestatie en -produktie gelden. Dit nieuwe boek van Jos Philippen over zijn geliefkoosde thema behandelt de bedevaartvaantjes uit zestien lokaliteiten van Oost-Brabant, hetwelk wij voor een ruim deel als « Hageland » bestempelen.

De auteur beperkt zich echter niet tot de vaantjes als dusdanig, in een technische beschrijving of een onfeilbare reproductie, maar telkens leest u de gebeurlijke legende van het bedevaartoord, de kenmerkende gebruiken, de ikonografische bijzonderheden; elk hoofdstuk besluit met een uitgebreide bibliografie.

De inleiding omvat, naast de ontwikkeling van het soort aandekken dat een bedevaarder uit een pelgrimsoord wil meedragen, de schilders en graveurs en auteurs die in schrift en beeld het bedevaartvaantje hebben getekend en beschreven. Vijf kunstreproducties, Braunschweiger Monogrammist uit het midden van de XVIde eeuw (Museum Herzog A. Ulrich, Braunschweig), Jakob Grimm in « Het Kiel buiten Antwerpen » — 1578 —, P. Brueghel in

« De Bruiloft van Mopsus » en « De Sint-Joriskermis » en in het hem toegeschreven werk « Vlaamse Kermis » tonen raakfijn in de betrokken fragmenten de vaantjes op de doeken van beroemde artiesten.

In 1922 heeft de Antwerpse volkskundige Em. van Heurck de bedevaartvaantjes uit het ganse land behandeld. Slechte weinige personen kunnen er zich op roemen dit machtige werk te bezitten. Daarom stemt het tot vreugde, dat nieuwe uitgaven het licht zien. We vinden het alleen jammer, dat de auteur die over een uitgebreide reeks vaantjes beschikt, zijn studie beperkt heeft tot een deel van Brabant en tot de periode van vóór 1850.

Deze uitgave op prima kunstdrukpapier, met vijftig reproducties, is niet alleen van belang voor de inwoners van het Hageland; maar elkeen die belang stelt in volksgebruiken, in de ikonografie en graveerkunst, in volksgeneeskunde en legenden, in de volksdevotie in het algemeen en in die van Brabant in het bijzonder, dient zich die luisterrijke en waardevolle monografie aan te schaffen.

Renaat van der LINDEN

Jan GORIS, **Jan Van Eyck in de Kempen**, Bijdrage tot het Van Eyck-probleem, 1964, Eigen uitgave. Vrijheid 78, Arendonk, 104 blz., 8 ill.

Problemen als de plaats van herkomst, jeugdijaren, vorming en aanverwantschap van de schilder Jan Van Eyck bleven tot nu toe onopgelost en zijn dus nog aktueel.

Aan de hand van geschiedkundige documenten aangevuld met nieuwe gegevens ontleend aan een Arendonks Schepenregister, over de jaren 1430/1480, geeft schr. in talrijke

hoofdstukken een globaal zicht op de familie van de schilder.

Aan vele volkskundige en heemkundige gegevens op de schilderijen van Jan Van Eyck schenkt schr. eveneens aandacht. Zij vinden vooral hun oorsprong in de verschillende beroepen uitgeoefend in het ouderlijk huis.

Jan Van Eyck stamde uit een

molenaarsfamilie. Vandaar het molenaars-sibbeteken (St.-Andrieskruis) en de molentjes (met wieken in diverse standen) die het decor van de schilderijen versieren. Het molenaars-sibbeteken was ook een van de menigvuldige wijzen waarmee de schilder vooral zijn vroegtijdige werken handtekende.

Jan Van Eyck behoorde tot een valkeniersfamilie. Al wat zich in het luchtruim beweegt valt in het observatieterrein van de valkenier. Geen tijdgenoot van de schilder beeldt zo menigvuldig als hij vogels in zijn landschap.

Jan Van Eyck was ook betrokken in de familiale pottenbakkerij. Het verbluffend praalvertoon van tegels is bij de schilder gewild en gezocht.

Voorgaande wordt door een 4 tal platen (nr 1, 3, 4 en 6) geïllustreerd.

Verder wordt ook aandacht geschonken aan « Joffrouwe Margriet », de echtgenote van de schilder.

Met zijn uitgaven heeft schr. het Jan Van Eyck-probleem in de goede richting aangevuld.

Een uitgebreide bibliografie (blz. 89-103) verhoogt de wetenschappelijke waarde van de studie.

M. BROECKHOVE

VAN DEN BROECK Eugeen, Broeder Dr. M. Denijs — (Alfons van den Broeck, 1890-1963). Uitgave Heemschut, Marlier 35, Asse. 24 pp., 24 ill.

Eugeen van den Broeck heeft door vele uitgaven dubbel en dik zijn sporen verdiend in de wereld van heem- en volkskunde. Het valt niet te verwonderen, dat bij de uitgave van een levensschets van een verwante, de auteur onbewust er vele typische volkskundige elementen doorheenweeft.

Broeder Dr. M. Denijs is een voor- en hoogstaande figuur in onze rij gedegen pedagogen; hij heeft « de studie van het milieu » als eerste punt ingeschakeld.

« Zijn heemkennis heeft hem enorm geholpen om zijn methoden gestalte te geven. Wie vergroeid is geweest met zijn gezin, zijn familie,

met zijn buurtschap, met het wel en wee uit zijn jeugd, met de dieren, de vogels, de insekten, de planten en bloemen, gans dat geheel, dat wij het levende heem noemen, kan als leraar en als pedagoog niet ontkomen aan deze invloeden ».

« In de wagenmakerij te Mazenzele » is de titel van het eerste hoofdstuk, dat heel en al in volkskundige trant is opgesteld. Het familiewapen, familietijdschrift, de stamboom pronken in deze korte studie. In de familie van den Broeck vormt het leven én de heem- en volkskunde één geheel. Deze biografie bewijst het ten volle.

R. v. d. L.

Georg LUCK, Hexen und Zauberei in der Römischen Dichtung. Zürich, Artemis Verlags-AG, 1962, 77 pp., 1 ill.

Vijf Latijnse dichters treden hier op de voorgrond met een voor ons ongewoon thema : hun houding tegenover heksen en toverij. Virgilius verhaalt in de achtste ekloge hoe een vrouw die in de steek gelaten werd, het aan boord legt om haar minnaar terug te winnen : water, kruiden, toverspreuken komen er van pas; verder behandelt de auteur

een indrukwekkend magisch toneel uit het heldendicht Aeneis boek IV, in verband met de dood van Dido en de onuitgesproken vervloeking tegen Aeneas.

Horatius beschrijft in de vijfde epode, hoe twee heksen een kind van voorname lieden ontvoeren en het levendig begraven. De zeventiende epode meldt, hoe de tove-

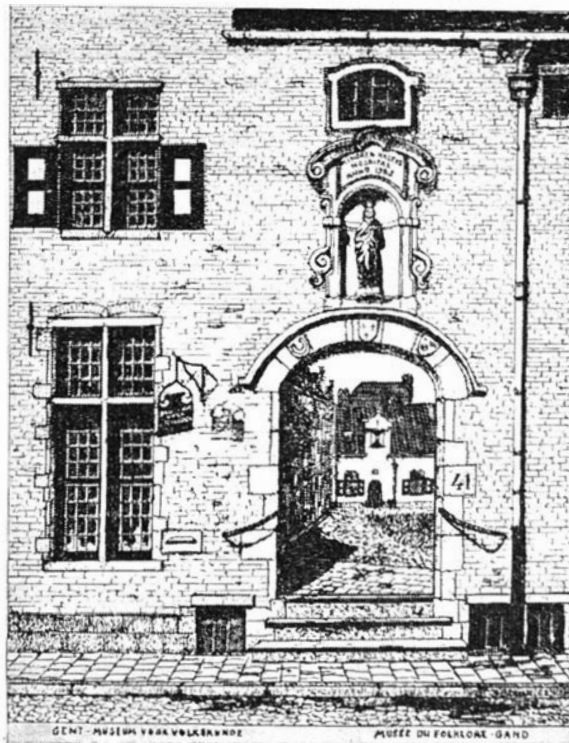
nares Canidia een rampzalig leven voor de dichter voorspelt. Propertius bezingt de toverkunsten van Acanthis, die tegelijk een koppelaarster is. (Elegie V, 5) Tibullus schildert hoe zijn geliefde Delia aan de wonderen van de Isisgodsdienst gebonden is. Ovidius bezingt herhaalde malen de kracht van heksen en van

toverij in zijn Amores en Matamorfosen.

Een degelijke uitgave die in een nauwgezette en uitgebreide commentaar een onvoldoende gekend onderwerp uit de oudheid naar voren brengt.

R. v. d. L.

Museum

Ons medelid F. STEUX heeft een kunstige pentekening uitgevoerd van de ingang van het Museum voor Volkskunde, waarvan hierboven de weergave. Belangstellenden kunnen deze pentekening op luxepapier in formaat 24×34 cm bestellen door storting van 50 F (—10 % voor de leden van de Bond) op P.R. 555947 van Studio F. STEUX, Coupure 36, Gent.

Dienst voor Volkskundige Opzoekingen

Dialectische Benamingen van de «Schop» in West-Brabant en aangrenzend Oost-Vlaanderen

In algemeen gangbaar Nederlands laat het woordgebruik een keurig onderscheid toe tussen een **spade**, «werktuig om mee te spitten, te graven, te delven» en een **schop**, «gereedschap om mee te scheppen»(1).

Een zelfde verschil, wat de cultuurtaal betreft, maakt het Frans met behulp van de woorden **bêche** en **pelle**, het Duits met **Spaten** en **Schaufel** en het Engels met **spade** en **shovel**.

Dit duidelijke betekenisondercheid tussen beide woorden lijkt echter binnen het standaard Nederlands geen dwingende regel, want prompt omschrijft van Dale zelfs de eerste betekenis van **schop** als een «gereedschap om mee te graven ..., spade»(2).

Anders gezegd, beide woorden kunnen in zeker opzicht vrijwel als zuivere synoniemen beschouwd worden. Ook het monumentale Woordenboek der Nederlandsche Taal erkent de boven vermelde betekenisschakering alleen voorwaardelijk: «wanneer **schop** van **spade** wordt onderscheiden, denkt men bepaaldelijk aan een gebogen blad»(3).

P. Lindemans stelt dat de Vlaamse boer, blijkbaar van oudsher, de **schop** voor alle werk onderscheidt van de **spade** die alleen dient om te spitten en te graven. Tot staving hiervan staat hem o.m. voor Kester (0 243) volgend excerpt van 1556, vermoedelijk uit een boedellijst, ter beschikking: «een **spae** ende een **scuppe**»(4).

Ook te Geraardsbergen (0 228) maakte men reeds in de vroege vijftiende eeuw onderscheid tussen een «**spade**» en een «**scuppe**»(5).

De rekeningen van de Sint-Cornelis-Abdij te Ninove (0 152) vermelden ten jare 1459 de inventaris van een hoeve, waarin sprake is van «2 **spaden**» en van «2 houten **scuppen** besleghen met **ysere**»(6).

Twee eeuwen later treft men hetzelfde onderscheid nog eens aan te Lede (0 46), waar een boedelstaat uit 1628 «3 **spaeyen**» naast «1 **schuppe**» opsomt(7).

---

(1) VAN DALES Groot woordenboek der Nederlandse taal (achtste druk), resp. 1860 en 1777.

(2) Ibid., 1777.

(3) Woordenboek der Nederlandsche taal, XIV, 880. Verder afgekort als WNT.

(4) P. LINDEMANS, Geschiedenis van de landbouw in België, I, 160 en 196.

(5) Eigen opzoekingen in het Rijksarchief te Gent, verzameling: Geraardsbergen, O.-L.-V.-Hospitaal, registers 7 e.v.

(6) H. VANGASSEN, Geschiedenis van Ninove II, 193.

(7) J. de BROUWER, Geschiedenis van Lede, 222.

Toch is de boven geciteerde vaststelling van de landbouwhistoricus een veralgemening die niet overal opgaat; in de buurt van Halle (0 286) bijvoorbeeld, en niet alleen daar, is **spa(de)** geen volkswoord en bezigt de boer andere taalkundige middelen om tussen beide werktuigen het nodige verschil in benaming te maken.

Want vanzelfsprekend eist ook het dialectisch woordgebruik dat de twee gereedschappen nauwkeurig uit elkaar gehouden worden.

Om van één concreet voorbeeld uit te gaan: te Elingen (0 253), een Westbrabants dorp dat nagenoeg in het centrum van bijgaande kaart ligt, heet de spade gewoon **schup** (uitgesproken **skip**); omwille van de duidelijkheid gewaagt men wel eens van een **rechte schup** of een **graafschup**, doch deze termen zijn weinig gebruikelijk en praktisch overbodig, vermits de eigenlijke schop steeds genoemd wordt met een aparte naam die alle misverstand uitsluit: **slobberschup** (uitgesproken **sloeberskip**).

De boer heeft meestal genoeg aan één enkel exemplaar van een dergelijke schop, waarvan hij een veelvuldig en uiteenlopend gebruik maakt. Het gereedschap dient om losse aarde, zand, kolen, kalk, asse of grint en 's winters allicht sneeuw, op te scheppen, zowel om mortel te bereiden als om sloten of vijvers te ruimen.

Voor de landman verschilt de schop met haar breed, vlak of licht gekromd blad dat ten opzichte van de steel enigszins naar voren gebogen staat, niet alleen naar de vorm, maar vooral door de functie van een spade die hij immers enkel gebruikt om in de tuin te spitten of gebeurlijk ergens een greppel of kuil te graven.

Na deze inleidende opmerkingen kom ik tot het eigenlijke onderwerp van deze bijdrage.

Voornamelijk in de loop van 1956 stelde ik met dialectologische bedoelingen een uitgebreid mondeling onderzoek in naar de benamingen van een reeks realia uit het landbouwbedrijf, waaronder ook de **schop**.

Mijn onderzoeksgebied omvatte 164 Westbrabantse en Zuidoostvlaamse gemeenten.

Of er binnen deze omschrijving nog verschillende types van schoppen voorkomen kan ik niet ronduit bevestigen, want bij mijn taalkundige enquête heb ik aan de onderzochte voorwerpen zelf niet altijd volle aandacht kunnen besteden, ook al om reden van tijdsbesparing.

Zoals het echter vaak gaat bij dergelijke gelegenheden voelt men achteraf meer en meer behoefte aan kennis van de **zaak**, als men de **benaming** wil interpreteren.

Daarenboven valt doorgaans een nieuw licht op de namen voor gelijk welk gebruiksvoorwerp, zodra men ook de benamingen voor alle verwant gereedschap in kaart brengt. Zo stuurt, ter voorbereiding van een Brabants en Limburgs woordenboek, professor A. Weijnen geregeld enquêtelijsten uit, waarvan nr. 18 inlichtingen vraagt over niet minder dan een twintigtal verschillende **schop-** of **spade-**achtige werktuigen(8).

(8) Dialectvragenlijst nr. 18 van het « Nederlands Instituut van de R. K. Universiteit te Nijmegen ».

Duidelijkheidshalve wil ik hier uitdrukkelijk vermelden dat de vraag aan mijn landbouwers-zeglieden gesteld steeds uitging naar de **schop** die de **boer** gebruikt, niet de metselaar of de grondwerker.

Aldus houdt de bespreking die ik aan mijn dialectologische kaart vastknoop allicht toch een aansporing in om, hetzij lokaal, hetzij in ruimer verband, nog eens een enquête in te stellen naar de vormen en het gebruik van de betrokken schop.

Op de kaart bij dit artikel zijn dus de verschillende benamingen voor de **schop** in beeld gebracht. Zoals de lezer bemerkt komen er eigenlijk **vijf naamtypes** voor, waarvan het belangrijkste (**schup**) niet minder dan vijf varianten oplevert.

De verscheidenheid in de naamgeving weerspiegelt op de moderne dialectkaart, vindt ongetwijfeld haar oorsprong in de ingewikkelder toestanden uit het verleden. Toen bestonden niet alleen allerlei types van schoppen (uit hout, uit ijzer of gedeeltelijk uit beide grondstoffen) naast elkaar die tevens talrijke gebruiksmogelijkheden boden (variërend van lichte tot zeer zware arbeid), maar daarenboven werden die ook naar de benaming waarschijnlijk streng uit elkaar gehouden.

Een spoor van deze veelvuldige toepassing van de **schop** bij diverse werkzaamheden vindt men nog bij Schuermans, die blijkbaar op het standpunt staat dat « **ruifel** » in Zuid-Nederland de meest verspreide benaming is voor « eene schop of spaan waarmee men ruifelt of roffelt; een waterspaan of oos om lijnwaad mee te beozen, en eene houten schoep of lepelvormige schup, om putten en grachten mee te gooren en om graan mee te keeren of op te scheppen » (9).

Hoe meer soorten van schoppen in gebruik, hoe meer verschillende namen gangbaar op een en dezelfde plaats.

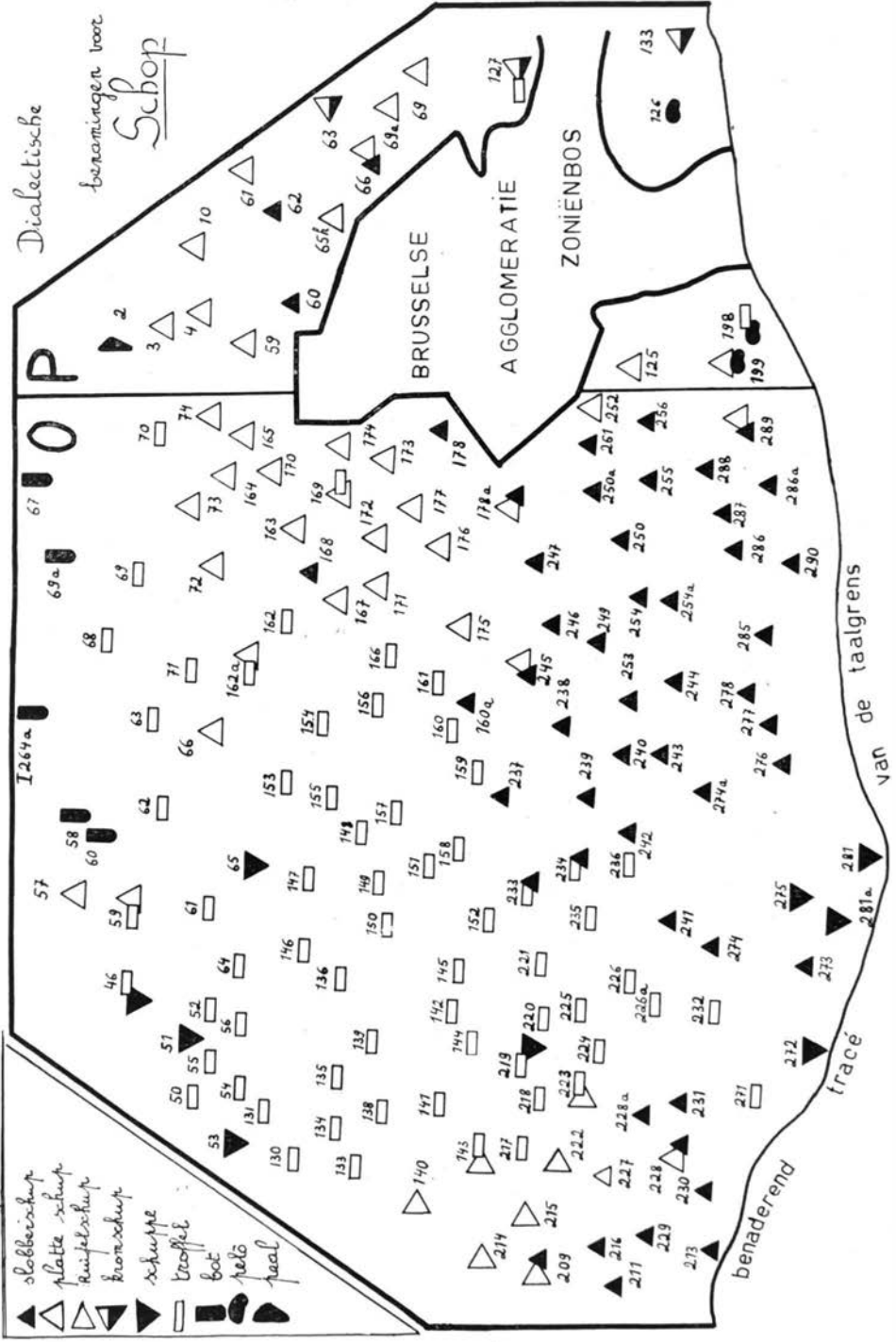
Daar de moderne mechanisatie de **schop** veel van haar actualiteit deed verliezen, kent de boer thans doorgaans maar een enkele naam meer voor een schop, die gekocht in een ijzerwinkel ook naar de vorm meer en meer gestandaardiseerd is.

Van de oude benamingen voor verschillende typen van schoppen die vroeger naast elkaar leefden, is er maar één blijven bestaan, allicht die van het gebruikelijkste type.

Het volkskundige belang van de kaart bij dit artikel zal niemand ontgaan. Wij staan hier duidelijk genoeg voor een vraagstuk uit de materiële folklore; om de namen op de moderne taalkaart met volledige zekerheid te kunnen verklaren zou een bijzonder nauwkeurig inzicht in de geschiedkundige ontwikkeling van alle eenmaal gebruikelijke **schop**-typen en -varianten, met telkens hun lokaal gedifferentieerde namen erbij, een allereerste vereiste zijn. Gezien dergelijke documentatie uiteraard ontbreekt, moet ik mij beperken tot een losse taalkundige bespreking van de opgetekende benamingen.

---

(9) L. W. SCHUERMANS, *Algemeen Vlaamsch Idioticon*, 560 i. v. ruifel.

Op de kaart die dit artikel illustreert herkent men met een oogopslag de meest verspreide benaming: **troefel**. Zij beheerst niet enkel het Oostvlaamse gedeelte van het onderzochte terrein, maar springt voornamelijk in de streek van Asse (0 162) over op Brabants gebied. Daarenboven duikt zij bij Brussel nog een paar keer sporadisch op.

Als woord is deze benaming identiek met de **troffel**, d.i. een **truweel**, bij van Dale omschreven als een metselaarsgereedschap dienend om mortel tussen of tegen de stenen uit te strijken (10).

In onze streektalen komt het woord echter in andere opvattingen voor dan in die van een truweel. Bij Schuermans bijvoorbeeld heet de troffel een « groote kromme schop gebruikt om hoeillie, kalk, zavel, enz. op te scheppen » (11). Een afwijkende, maar toch duidelijk verwante betekenis noteert men te Gent: « brede puntige schop, waarvan de aardewerkers zich bedienen » (12).

Dezelfde opvatting als bij Schuermans staat eveneens geboekt voor Antwerpen en de Antwerpse Kempen: « groote kromme ijzeren schop, voorzien van eenen langen steel en dienende om steenkolen, assche, aarde, kalk, steengruis, enz. op te scheppen » (13).

Met andere woorden, de benaming « troffel », die in de Vlaamse dialectwoordenboeken geregeld « troefel » wordt gespeld, blijkt in Zuid-Nederland ruim verspreid in de opvatting van een schop.

De taalkundige oorsprong van dit woord is allerminst duidelijk. Goossenaerts stelt de vraag of **troffel** niet eenvoudig uit **roffel** met voorgevoegde -t zou ontstaan zijn. De « troffel » is bij hem een: « brede, bijna vierkante, tamelijk zware schop om losse grond te verwerken ». In tegenstelling tot het moderne woordgebruik ter plaatse verschijnt in het Kalmthoutse archief, althans in de achttiende eeuw, steeds de vorm **roffel**, nooit **troffel** (14).

De etymologische woordenboeken gewagen eerder van een « opvallende » variant, die evenals truweel van het Latijnse **truella** afgeleid wordt (15).

Naast de benaming troffel die op de kaart een vrij gesloten gebied vormt, beheersen de varianten van het type **schup(pe)** het terrein.

De benaming **schuppe** behoeft geen commentaar; zij wijst allicht op het klassieke betekenisonderscheid tussen « schop » en « spade » in die gemeenten waar ze voorkomt.

Met stellige zekerheid kan ik dat echter niet uitmaken, want er staat mij geen materiaal ter beschikking waaruit blijkt op welke plaatsen binnen mijn onderzoeksgebied het woord « spade » een levende dialectterm is.

Ook **platte schup** spreekt voor zichzelf als benaming naar het vlakke blad van het betrokken gereedschap.

(10) VAN DALE, 2101.

(11) L. W. SCHUERMANS, Bijvoegsel aan het Algemeen Vlaamsch Idioticon, 337.

(12) L. LIEVEVROUW-COOPMAN, Gents Woordenboek, 1475.

(13) P. J. CORNELISSEN en J. B. VERVLIET, Idioticon van het Antwerpsch dialect, 1268; zie ook (14).

(14) J. GOOSSENAERTS, De taal van en om het landbouwbedrijf in het noordwesten van de Kempen, 765.

(15) FRANCK-N. van WLJK, Etymologisch woordenboek, 710.

Bij het woord **kromschup** schijnt integendeel een gebogen blad de naamgeving te bepalen. Of moet eerder aan een licht gekromde steel gedacht worden ?

Naar de vorming trekt deze samenstelling de aandacht omdat ze thuishoort in de reeks van composita ontstaan door samenvoeging van een bijvoeglijk en een zelfstandig naamwoord.

Alhoewel een vrij lange reeks van dergelijke samenstellingen sinds eeuwen tot de Nederlandse taalschat behoort (grootvader, vroedvrouw, grootmeester, edelman, enz.), toch vertonen ze bepaaldelijk in de jongste tijd neiging tot grote uitbreiding en dit kennelijk onder uitheemse invloed. Taalzuiveraars ijveren daarom tegen woorden als « kleinkunst, totaalbeeld, grootstad, nieuwbouw » en dies meer, die zij als onnederlands beschouwen daar ze op vreemde leest geschoeid zijn. Het Duits vormt inderdaad gemakkelijk en geredelijk gelijkaardige samenstellingen: Tiefebene, Kleinstadt, Privatwohnung, Reinertrag, enz.

Onze globale dialectische woordenschat omvat ongetwijfeld een groot aantal vormen van dit soort. Men denke aan **langwagen** en **krombussel**(16) om slechts twee voorbeelden uit de taalkring van de landbouw te noemen.

Om een zekere « strijdigheid met het karakter van het Nederlands » te bewijzen, kunnen de veroordelaars van de gewraakte samenstellingen zich dus moeilijk beroepen op de toestand in onze dialecten.

De benaming **slobberschup** staat, met een bijvorm « sloeberschup », vermeld bij Schuermans die het woord wel terecht in Brabant thuiswijst(17). Verder citeert De Bo de « sloeberschup » voor het Land van Aalst als « eene houten schup om slijk en andere vuiligheid op te scheppen »(18). Volgens mijn kaart stemt deze opgave niet, of niet meer, overeen met de huidige woordgeografische toestand.

In het WNT blijkt deze samenstelling niet opgetekend, al wordt er een werkwoord **slobberen** omschreven met de betekenis « van slijk, modder enz. reinigen »(19). Dit is duidelijk genoeg de opvatting die in de term « slobberschup » te onderkennen valt: een schop om mee te slobberen, d.i. aarde, modder en dergelijke weg te ruimen.

Dit woord dat thans in West-Brabant en waarschijnlijk niet alleen daar in de besproken betekenis nog voortleeft, behoort er vanouds tot de streekeigen volkstaal, blijkens volgende nauwkeurig gedateerde en gelocaliseerde excerpten, die alle ongeveer dezelfde opvatting van het woord illustreren.

1536 **Lot** (0 255) In verband met een vijver wordt bepaald dat een zekere Marck Oroche « syn **slobberen** daer up heeft ». De tekst-

(16) Voor **langwagen** dat in West-Brabant nog leeft, zie VERDAM, Middel-nederlandsch woordenboek IV, 112 i. v. **lanwagen**; **krombussel** bij P. J. CORNELISSEN en J. B. VERVLIET, 719.

(17) L. W. SCHUERMANS, 624.

(18) L. L. DE BO, Westvlaamsch Idioticon (uitgave 1892), 899.

(19) WNT, XIV, 1834.

bezorger meent dat het in deze aanhaling om een visserijterm gaat en verklaart de betekenis van het woord als: « het net zo door de vijver sleuren dat het water er van slobbert of sloebert »(20).

Deze uitleg, in feite maar een veronderstelling, bevredigt niet helemaal, al valt hij ook niet a priori te verwerpen; in het Nederlands heeft « slobberen », toegepast op kledingsstukken ook de betekenis « ruim en slap hangen »(21). Het lijkt dus denkbaar dat eveneens van een visnet kan gezegd worden dat het slobbert, zoals M.-J. Van de Weghe aanneemt; toch kan ik in geen enkel woordenboek of idioticon een bevestiging van dit vermoeden vinden.

Aldus dringt zich in dit verband de mogelijkheid van een andere verklaring op, die m.i. beter past. Waarschijnlijk betekent « slobberen » in de aangehaalde tekst eenvoudig: watermest vergaren, d.i. kruid dat in sloten, vijvers en rivieren groeit verzamelen om het als meststof te gebruiken (22).

Zo gezien houdt het excerpt niets in omtrent het visrecht van de genaamde Marck Oroche, maar bevestigt het diens aanspraak op de watermest.

1606 **Brussel**. De costuimen schrijven voor dat « eenen tochte-naer zelve houdende eenige vyvers.... is gehouden dezelve.... te doen **slobberen**, reynigen »(23).

1776 **Ukkel** (P 122) Uit een archiefstuk: « den grooten vijver te boorden ende **geslobbert** zynde te ruijmen het Raveyts »(24).

Hier omschrijft de tekstbezorger « slobberen » als « van de slobben, het slijk, ruimen ». In het « Raveyts » wil hij een « riool onder een weg » herkennen(25).

Het blijkt bijgevolg overduidelijk dat « slobberschup » een benaming is naar de functie van het gereedschap, dat oorspronkelijk zijn toepassing vond bij graafwerken en wel hoofdzakelijk reinigingswerken, aan sloten en vijvers.

De laatste samengestelde benaming **ruifelschuppe** die op de kaart alleen in zeven Oostvlaamse gemeenten voorkomt, staat als « ruffelschuppe » geboekt bij Teirlinck die het gereedschap als volgt beschrijft: « grote houten of ijzeren schop met lange steel, om graan, bonen, kolen, aarde, kiezel te scheppen »(26). Ook De Bo kent een gelijksoortige « ruifelschop »(27).

Het valt moeilijk te beoordelen of deze samenstelling zelf reeds van oude datum is, maar alleszins werd er onder het eerste lid **ruifel**, dat in het Middelnederlands « rufel » luidde, reeds in de middeleeuwen een schop of spade verstaan. Ook thans is « ruifel » nog gebruikelijk, tenminste dialectisch(28).

(20) M.-J. VAN DEN WEGHE, Uit de geschiedenis van Lot, 68, voetnoot I.

(21) WNT, I. c.

(22) P. LINDEMANS, O. c. I, 67.

(23) WNT, I. c.

(24) en (25) A. C. H. VAN LOEY, Studie over de Nederlandsche plaatsnamen in de gemeenten Elsene en Ukkel, 353.

(26) I. TEIRLINCK, Zuid-Oostvlaandersch Idioticon 3, 35.

(27) L. L. DE BO, 832.

(28) L. L. DE BO, 832 en L. W. SCHUERMANS, 560.

In het Middelnederduits was de « ruffele » meer bepaaldelijk een houten werktuig met een ijzeren rand beslagen, een overgangsvorm tussen schop en spade(29).

Een wisselvorm « roffel » was alleszins in vroeger eeuwen bij ons in gebruik. P. Lindemans tekent hierbij de vraag aan of de **roffel** « een bijzonder soort van spade voor ontginningen » zou geweest zijn(30).

Etymologisch schijnt « ruifel » met het begrip « krabben » verband te houden(31).

Dat voorts het woord **paal**, een keer genoteerd en wel te Humbeek (P 2), voorkomt in de reeks benamingen voor de schop, bewijst alleen reeds overoude woorden in de streektalen soms voortleven ter aanduiding van dagelijkse realia. De term « paal », een ontlening uit het Latijnse **pala**, is in de Vlaamse dialecten weliswaar vrij bekend als naam voor de broodschieter of ovenpaal en staat als dusdanig in woordenboeken en idiotica vermeld, maar lijkt nergens opgetekend als een gewone schop(32).

In de betekenis van broodschieter treft men de paal ook geregeld aan in archivalia. Ten bewijze twee citaten :

1564 **Beersel** (0 256) « in het backhuys : 1 pale »(33).

1660 **Ninove** (0 152) De inboedel van een bakker vermeldt ook een « pael » naast ander ovengereedschap(34).

Taalkundig gezien wijst de benaming allicht op een oorspronkelijk uit hout vervaardigde schop, wat alleszins voor de broodschieter opgaat.

De evidente overeenkomst naar de vorm tussen dit ovengerei en een schop voor divers gebruik heeft blijkbaar de betekenisovergang mogelijk gemaakt, of herinnert het woord gewoon nog aan een ver verleden toen een en dezelfde houten « paal » een meervoudige toepassing vond, dus een ruimer gebruik kende dan alleen maar als broodschieter ?

Om de benaming **pelo** (klemtoon op de tweede lettergreep) als een ontlening aan het naburige Waals te onderkennen, volstaat het de geografische verspreiding van het woord beperkt tot drie dorpen bij de taalgrens, op het oog te houden.

In het woord valt gemakkelijk de stam « pelle » (schop) terug te vinden; een zinverwant **palon** vermeldt Haust : *écope* ou *sasse* de *batelier*(35), d.i. een speciale houten schop om binnengedrongen water uit een boot te hozen.

Hier zij terloops aangestipt dat de Franse term *écope* (*pelle de bois*) aan het Middelnederlands ontleend is(36), wat meteen een

(29) FRANCK-N. van WIJK, 555.

(30) P. LINDEMANS. O. c. I, 196, noot 11.

(31) FRANCK-N. van WIJK, 555.

(32) WNT, XII¹, 30; L. W. Schuermans, 450 en Teirlinck 2, 369 vermelden « paal » als gewestelijk woord dat « ovenschieter » betekent.

(33) EIGEN SCHOON EN DE BRABANDER XXXVIII (1955), 56.

(34) H. VANGASSEN, O. c. II, 345.

(35) J. HAUST, *Dictionnaire Liégeois*, 452.

(36) O. BLOCH-W. von WARTBURG, *Dictionnaire étymologique de la langue française*³, 209.

bewijs is voor de interpenetratie tussen Nederlands en Frans bij de naamgeving voor de schop, dit zowel op het vlak van de algemene taal als van de dialecten, een feit waarop ik in de slotparagrafen van dit artikel even uitvoeriger terugkom.

Als benaming voor «zekere soort van schop of spade, met een breed blad en een korte ... steel» staat **bot** opgetekend in het WNT en bij Schuermans(37).

Omtrent de oudere vorm en de oorsprong van dit woord is niets bekend, merkt het WNT op. In het Middelnederlands Woordenboek ontbreekt het, alleszins in de zin van «schop».

Een in dit verband belangwekkend excerpt uit het Aalsters archief (anno 1447) zegt dat de schepenen besloten de Oude Dender weer te laten «upgraven, delven ende **botten**». Ook een «botwarker» wordt in hetzelfde verband genoemd.

J. van Cleemput die het aangehaalde citaat van enige commentaar voorziet, meent het werkwoord **botten** (dat op zijn beurt in het Middelnederlands Woordenboek niet voorkomt in een betekenis die hier past) te mogen verklaren als «aarde wegruimen met de botte of draagkorf»(38).

Dit bekende Romaanse woord **botte** (draagkorf) wordt inderdaad ook in het Middelnederlands geregeld aangetroffen. Bij delfwerken aan de vesten onderscheidde men te Ninove in de late middeleeuwen **gravers** en «uitdragers»; deze laatste droegen, volgens H. Vangassen, de uitgestoken aarde op de berm «in **botten**, dit waren een soort manden van binnen gestoffeerd met ruw linnen en voorzien van zelen om het dragen op de rug mogelijk te maken»(39). Reeds in de Mechelse stadsrekeningen van 1361 worden «gravers, **bottiers** ende oesers» vermeld die aan de vesten werkten(40); evenzo geeft men te Ieper in 1328 geld uit voor **butwerc**, blijkens de stadsrekeningen(41). Dat de «botte» ook te pas kwam aan de middeleeuwse wijnoogst bewijst een excerpt uit het Leuvens archief, anno 1506, waar sprake is van een «nyeuwen **wijnbot** om den wijn op de wijgaerden mede af te draghenne...»(42).

Om nu het gebruik van «bot» als benaming voor een schop te verklaren ligt m.i. de geredelijke veronderstelling voor de hand dat ze de karakteristieke schop was, gebruikt bij het **botwerk** (d.i. graafwerk aan de stadsvesten, bijvoorbeeld), zodat ze tenslotte aan dit soort werk haar typische naam ontleende...

In de loop van mijn uiteenzetting omtrent de **schop**-benamingen heb ik meer dan een keer Romaanse taalelementen ter sprake moeten brengen.

Dit kan geen verwondering wekken want op het gebied van de naamgeving voor dit gereedschap is een levendige taalkundige

---

(37) WNT III¹, 680 en L. W. SCHUERMANS, Bijvoegsel, 48.

(38) HET LAND VAN AALST II, 101.

(39) H. VANGASSEN, O. c. II, 84.

(40) H. VANGASSEN, Bouwstoffen tot de historische taalgeografie van het Nederlands — Hertogdom Brabant, 679.

(41) A. VAN LOEY, Middelnederlands leerboek, 177.

(42) H. VANGASSEN, Bouwstoffen..., 624.

wisselwerking tussen de Germaanse en Romaanse streken gemakkelijker genoeg te bewijzen.

Zo blijkt uit kaart 992 van de Atlas linguistique de la France, die de lokale benamingen voor het begrip **pelle** (schop) in beeld brengt, dat zowel in Wallonië als in de noordelijke departementen van Frankrijk (Nord, Aisne, Ardennes en Meuse) vormen als **eskup** en **skup** voorkomen.

Ook de bekende **paal** duikt er op en wel in de provincie Luik, nl. te Baufays en te Malmédy(43).

Volgens J. Haust is de Luikse **pale** echter een *bêche*, d.i. een spade, terwijl de eigenlijke schop te Luik **truvèle** heet; elders in de provincie verstaat men onder deze term evenwel een spade(44).

Op de schop-kaart in de Franse taalatlas verschijnt **truvle** te Waremme.

Zo eindig ik in Wallonië bij dezelfde benaming waarmee ik de bespreking van mijn Westbrabants-Oostvlaamse kaart begon.

Een diepgaande volkskundig-historische studie van de **schop-** en **spade-**benamingen zou ongetwijfeld niet alleen ver in het verleden moeten terugreiken, maar evenzeer voortdurend de grenzen van ons taalgebied dienen te overschrijden.

Ernest EYLENBOSCH.

Alle bijbehorende plaatsen dragen op de kaart een nummer ontleend aan het **Systematisch en alfabetisch register van plaatsnamen voor Nederland, de Nederlands-sprekende delen van België**, enz. Amsterdam-Antwerpen, 1962.

Men vergelijke ter oriëntering de ligging van de steden en grote gemeenten: Aalst (0 61), Geraadsbergen (0 228), Edingen (0 281), Ninove (0 152), Halle (0 286), Asse (0 162) en Vilvoorde (P 10).

---

(43) De fonetische vormen van de Franse dialectwoorden citeer ik hier sterk vereenvoudigd.

(44) J. HAUST, 452 en 681.

HET MUSEUM VOOR VOLKSKUNDE.

Het Museum voor Volkskunde werd gesticht door de Bond der Oostvlaamse Volkskundigen in 1927, in de lokalen van het voormalig Museum voor Oudheden, Lange Steenstraat 14, en is in 1962 overgebracht naar het Kinderen Alijns-hospitaal, Kraanlei 41, Gent.

De stad Gent heeft het Museum voor Volkskunde overgenomen, bij besluit van de gemeenteraad d.d. 27 september 1931 en plaatste het onder het toezicht van een kommissie bestaande uit vertegenwoordigers van het Stadsbestuur en van de Bond.

Deze kommissie bestaat uit : Prof. em. Dr. De Keyser, voorzitter, R. Vankenhove en Lic. L. Hoste, ondervoorzitters, M. Broeckhove, sekretaris, G. Hebbelijncx, penningmeester, de heren F. Van Es, Mr. G. Verhelst, schepenen der stad, Pr. Luyckx, G. Van Severen, Dr. H. Nowé, Lic. M. Daem, J. Pieters, R. Depoorter, M. Van Wesemael, Lic. R. van der Linden, Lic. Hugo Arens, leden. Konservator van het Museum : J. Boes, archivaris van de stad.

Doel van het Museum : Verzamelen, inventariseren en uitstellen van alle stoffelijke getuigen van het vroegere en huidige volksleven.

De voorwerpen, dokumenten en inlichtingen betreffende het volksleven hebben betrekking op de woning, het meubilair, de huishoudelijke inrichting, de voeding, de volkskleding, de vervoermiddelen, de verlichting, het straat- en marktlevens, de volkstypen, de familietradities en -gebruiken van aan de geboorte tot aan het graf, de ambachten met de traditionele werktuigen en het aldaar, de volksfeesten en -spelen en andere ontspanningen, het volksgehoof, het sociale leven, de volkskennis en volksgeneeskunde, de volksletterkunde en de volkskunst.

De kommissie zoekt zoveel mogelijk voorwerpen en dokumenten betreffende het volksleven van de ondergang en de vernieling te redden door ze veilig op te bergen, te klasseren, te onderhouden, te inventariseren en voor het publiek aantrekkelijk uit te stellen. Ze houdt zich dan ook ten zeerste aanbevolen voor afstand of schenking, zelfs in bruikleen, van voorwerpen en dokumenten. Ze koopt ook voorwerpen aan en laat die zelfs afhalen aan huis. Beleeft verzoek te schrijven aan het adres van de konservator : J. Boes, Abrahamstraat 11, Gent, Telefoon n° 25.32.53, of aan de sekretaris der kommissie : M. Broeckhove, Oscar de Gruyterstraat 36, Gent.

DE BOND DER OOSTVLAAMSE VOLKSKUNDIGEN.

De Bond ondersteunt het Museum voor Volkskunde.

Hij geeft sedert 1926 een tweemaandelijks tijdschrift uit : **Oostvlaamsche Zanten**, en sedert 1957 de **Mededelingen van de Dienst voor Volkskundige Opzoeken** en ook afzonderlijke **Bijdragen**.

Samen met de Museumkommissie richt hij kosteloze openbare voordrachten, tentoonstellingen en folkloristische prijskampen in, alsook de tweejaarlijkse wedstrijden van het Alfons De Cock-fonds.

Samen met de Kommissie voor Kulturele Aangelegenheden van het Provinciaal Bestuur richt hij insgelijks « Enkwesten » over volkskundige verschijnselen van de provincie Oost-Vlaanderen in.

De bibliotheek en het archief van de Bond en van het Museum voor Volkskunde berusten in de zetel, Kraanlei 41, Gent.

Lid worden van de Bond is : daadwerkelijk medewerken aan de verrijking van het Museum voor Volkskunde; op de hoogte blijven van de studie van de volkskunde in 't algemeen en van het Oostvlaamse volksleven in 't biezonder; de eigen kennis verrijken en de volksopvoeding dienen; een daad van ware vaderlandsliefde en van Vlaamse solidariteit stellen.

Tentoonstellingen en museum zijn op vertoon van de lidkaart gratis toegankelijk.

Bestuur van de Bond : Ere-voorzitter : Prof. em. Dr. P. De Keyser. Ere-voorzitter : F. Van Es. Voorzitter : Lic. R. van der Linden. Ondervoorzitters : J. Pieters en Pr. Luyckx. Sekretaris : M. Broeckhove. Penningmeester : R. Depoorter. Archivaris : M. Van Wesemael. Bibliothecaris : Dr. R. Haeseryn. Leden : Dr. Nowé, J. Boes, Lic. L. Hoste, Lic. M. Daem, R. Vankenhove, Lic. H. Arens, G. Hebbelijck.

Redactie van Oostvlaamsche Zanten : Hoofdredakteur : Lic. M. Daem, Dr. De Reusestraat 32, Sint-Amandsberg. Redaktieleden : J. Boes, Dr. R. Haeseryn en R. van der Linden.

Museum voor Volkskunde : Konservator : J. Boes.

Aankoopkommissie : Prof. em. Dr. P. De Keyser, R. Vankenhove, M. Van Wesemael, J. Boes, Lic. L. Hoste.

Dienst voor Folkloristische Opzoeken : Prof. em. Dr. P. De Keyser, F. Van Es, M. Van Wesemael, J. Boes, J. Pieters, Lic. M. Daem, Lic. R. van der Linden en M. Broeckhove, sekretaris.

Feestkomitee : het feestkomitee onder voorzitterschap van de h. Richard VANKENHOVE bestaat uit het bestuur van de Bond en de beheerraad van het Museum, met toevoeging van de heren Robert Van Belle, Frans Van Bost, Gaston Van Peteghem, André Verbeke en Gustaaf Weze.